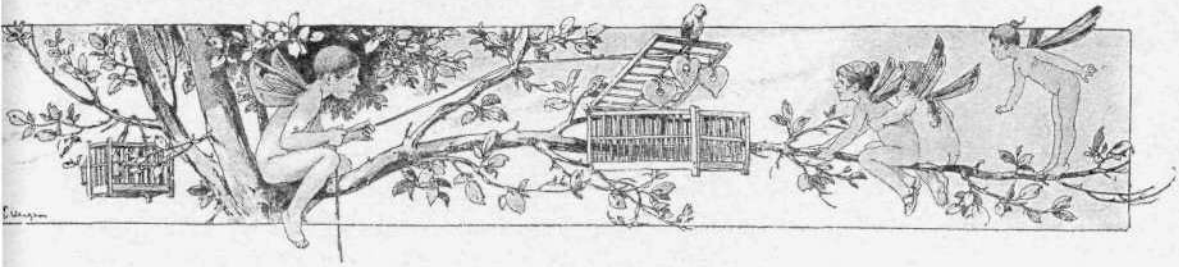

ΑΡΤΕΜΙΣ

Ἡ δύναμί σου ἀνίκητη κ' ἡ χάρι σου μεγάλη!
Σὲ βλέπω, πέφτω 'ς ἔκστασι· σφαλῶ τὰ μάτια πάλι
κι' ἀπὸ τὸ νοῦ μου ἁπλόνεται σὰν ὀπτασία ἐμπρός μου
ἡ μαρμαρόπλαστη εὐμορφιὰ ἑνὸς ἀρχαίου κόσμου.

—

Ναοί, βωμοὶ κι' ἀγάλματα καὶ τορνευμένοι στῦλοι·
χρυσαῖς γραμμαῖς ποῦ ἐχάραξε τοῦ Πραξιτέλη ἡ σμίλη·
καὶ μέσα 'ς ὅλα, ἀκίνητη καὶ σκαλιστὴ 'ς τὴν πέτρα
ἡ Ἄρτεμις, περήφανη, μὲ τὴ χρυσῆ φαρέτρα.

—

Ψηλή, μεγάλη, εὐγενική, γλυκειά, καμαρωμένη·
ἡ δυνατή της εὐμορφιὰ τὸ μάρμαρο βαραίνει·
κάθε γραμμὴ 'ς τὴν ὄψι της, 'ς τὸ στῆθος, 'ς τὸ κορμί της
φωτοβολεῖ σὰν τὴν οὐρὰ ποῦ σέρνει ὁ κομήτης.

—

Εἰδωλολάτρης, σταματῶ κ' ἐμπρός της γονατίζω,
μὰ τὴ στιγμὴ ποῦ ἐκστατικὸς τὴν προσευχή μου ἀρχίζω,
ἀνοίγουνε τὰ μάτια μου . . . Τοῦ εἰδωλολάτρη κόσμου
ἡ ὀπτασία χάνεται, καὶ βλέπω ἐσένα ἐμπρός μου.

—

Καὶ βλέπω ἐσένα, ὦ Ἄρτεμι, μὲ τὴ διπλῆ φαρέτρα,
ὄχι βουβὴ κι' ἀκίνητη καὶ σκαλιστὴ 'ς τὴν πέτρα,
μὰ ζωντανὴ κι' ἀληθινὴ καὶ προικισμένη ἀπ' ὅλα,
μὲ χείλη γλυκογέλαστα, μὲ μάτια φεγγοβόλα.

—

Σὲ βλέπω κι' ἀναπαύομαι 'ς ὀνειρευτὴ ἐλπίδα,
θαρρῶ πῶς ἐζωντάνεψε τὸ μάρμαρο ποῦ εἶδα . . .
Στὴν εὐμορφιά, 'ς τὸ ἀνάστημα εἶσ' Ἄρτεμις, στοχάσου,
φαρέτρα εἶνε τὰ μάτια σου καὶ βέλη εἶν' ἡ ματιά σου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΟΛΕΜΗΣ

Ἀθηναϊκὴ Ἠχώ

Δύο εἶνε αἱ κύριαι καὶ διακεκριμέναι ὧραι τοῦ ἔτους· τὸ θέρος, ἢ μᾶλλον τὸ καλοκαίριον καὶ ὁ χειμών. Ἡ ἄνοιξις καὶ τὸ φθινόπωρον εἶνε ἐποχαὶ ἀμφίβολοι, μεταβατικαί, ἡ πρώτη τῶν ὁποίων εἰςάγει εἰς τὸ θέρος καὶ ἡ δευτέρα εἰς τὸν χειμῶνα. Ἂν ἀληθεύῃ τοιοῦτόν τι διὰ τὸ κλίμα μας,—διὰ τὸ ὁποῖον ἄλλοι τινὲς ἰσχυρίζονται ὅτι ὁλοχρόνιος ἡ ἄνοιξις βασιλεύει, μὲ ὀλίγων μόνον ἡμερῶν ψυχρὰς ἢ θερμὰς παρενθέσεις, — εἰσήλθομεν ἤδη εἰς τὸν χειμῶνα.

Τοῦτο δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ σᾶς τὸ εἴπῃ κανεὶς ρέπορτερ ἢ χρονογράφος. Μεθ' ὅλην τὴν ἐπίφασιν τὴν θερινήν, τὴν ὁποίαν ἐν πολλοῖς διατηρεῖ ἡ ἐποχή, αἰσθάνεσθε τὸν βραδέως ἀλλ' ἀσφαλῶς πλησιάζοντα πολιότριχα γέροντα μὲ τὴν ψυχράν, τὴν παγωμένην πνοήν. Τὸ θερμόμετρον κατῆλθε περὶ τοὺς πέντε βαθμοὺς καὶ κατέρχεται ὁλοὲν ὡς αἱ ἀξίαι ἐν τῷ Χρηματιστηρίῳ ἐπὶ τῇ προσεγγίσει κακοῦ τινος. Ὁ ἥλιος μετετοπίσθη· κάμνει κύκλον χαμηλότερον καὶ συντομώτερον, βραχύνων τὰς ἡμέρας καὶ ἀποστέλλων ἀκτῖνας πλαγίας, ὀλιγώτερον καυστικάς. Μάλιστα τὴν πρωΐαν τὸ θάλπος του εἶνε εὐχάριστον καὶ μοὶ ἀρέσει νὰ τὸ ἀπολαμβάνω, ἐξερχόμενος ἐπ' ὀλίγον εἰς τὸν ἐξώστην. Βλέπω τὴν ὥραν ἐκείνην τὸν Λυκαβηττὸν πλέοντα εἰς ἁμίχλην ἐλαφράν, λευκήν, πλημμυροῦσαν φωτός, τὸ ὁποῖον ροφῶσι μετ' εὐφροσύνης αἱ μικραὶ καταπράσιναι παρὰ τοὺς πόδας του πεῦκαι. Ὁ οὐρανὸς εἶνε λευκαυγὴς κυανοῦς, μὲ τὸ ἰδιαίτερον ἐκεῖνο, τὸ ἀνέκφραστον χρῶμα, τὸ ὁποῖον διατηρεῖ καὶ τὴν μᾶλλον ἐαρφανῆ αὐτοῦ πρωΐαν. Ἀπέναντί μου τὸ Σχολεῖον, — δημοτικὸν Σχολεῖον ἀρρένων, — εἶνε ἀκόμη κατάκλειστον καὶ ἐπὶ τῶν ἀναβαθμίδων τῆς εἰσόδου συσσωρεύεται περιμένων ὁ ἐσμὸς τῶν μικρῶν παιδίων, πρόθυμος, πρωϊνός, λάλος, φαιδρός, ὡς τῶν μικρῶν πτηνῶν, τῶν προβαλλόντων τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τῆς φωλεᾶς τῆς καπνοδόχου . . .

Τὸ ἑσπέρας τὸ ψῦχος γίνεται αἰσθητότερον. Φυσᾷ· νέφη ἀραιὰ ἀποκρύπτουσιν ἐδῶ κ' ἐκεῖ τοὺς ἀστέρας. Οἱ ἄνθρωποι οὔτε βραδύνουσιν, οὔτε εὐχαριστοῦνται ὡς πρότερον εἰς τὸ ὕπαιθρον καὶ ἀρχίζουν νὰ σκέπτωνται περὶ τρόπων ἀσφαλεστέρας συγκεντρώσεως. Πρὸς τὸ παρὸν περιορίζονται νὰ κατακλίνωνται ἐνωρὶς μὴ ἔχοντές τι νὰ πράξωσι, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὕπαιθρον εἶνε ψυχρὸν καὶ ἡ στέγη ὀχληρά, περιμένοντες μίαν βροχὴν διὰ νὰ θέσῃ τέρμα εἰς τὴν ἀμφίβολον αὐτὴν κατάστασιν. Ἀλλὰ καὶ ἡ κλίνη ἐπιβαρύνεται ἀπὸ τόρα διὰ σκεπασμάτων καὶ τὰ ἐλαφρὰ ἐπανωφόρια τίθενται εἰς ἐνέργειαν καὶ γίνεται φροντὶς περὶ ἐνδυμάτων καὶ ἐφοδίων χειμερινῶν καὶ ὀπλίζονται τὰ παράθυρα καὶ αἱ θύραι διὰ τῶν βαρέων παραπετασμάτων καὶ τὰ δάπεδα διὰ τῶν ταπήτων . . . Ὁ χειμὼν ἔρχεται. Ὅλα πέριξ τὰ συμπτώματα,— καὶ δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐπεκταθῶ περισσότερον ἀναμασσῶν τὰ τετριμμένα, — μᾶς πείθουσι. Ῥιγηλὴ συγκίνησις μᾶς καταλαμβάνει καὶ μᾶς πληροῖ μελαγχολίας ἀνάμικτος χαρᾶς . . . διότι ὁ χειμὼν ἔρχεται.

*

Τί σας ἀρέσει καλλίτερα, ὁ χειμὼν ἢ τὸ θέρος;

Μὴ βιασθῆτε νὰ ἀπαντήσετε. Σᾶς βεβαιῶ ὅτι δὲν εἶνε εὔκολος ἡ προτίμησις. Καὶ τὰ δύο εἶνε διὰ τὸν ἄνθρωπον μεστὰ συγκινήσεων, τέρψεων καὶ ἀπολαύσεων· καὶ ἂν ἐξετάσετε καλὰ τὸ βάθος τῆς ψυχῆς σας, θὰ εὕρετε ὅτι καὶ πρὸς τὰ δύο τὴν αὐτὴν ἀγάπην αἰσθάνεσθε, τὴν αὐτὴν ἀκατανίκητον ἕλξιν, ποθοῦντες καὶ χειμῶνα μετὰ θέρος, ὡς νύκτα μεθ' ἡμέραν καὶ σελήνην μεθ' ἥλιον. Τὰ δίδει ἡ φύσις καὶ τὰ δύο, εἶνε δὲ πλασμένος ὁ ἄνθρωπος οὕτως, ὥστε νὰ γαπᾷ καὶ νὰ εὐχαριστῆται ἀναγκαίως εἰς ὅ,τι τῷ δίδει ἡ φύσις. Εἰς μάτην προσπαθεῖτε νὰ ὑποβάλετε τὸ ζήτημα ὑπὸ ἀνάλυσιν ψυχράν, νὰριθμήσετε τὰ καλὰ τοῦ χειμῶνος ἢ τὰ κακὰ τοῦ θέρους καὶ ἐπὶ ὑπολογισμῶν νὰ στηρίξετε τὴν προτίμησίν σας. Θὰ πλανηθῆτε. Ἡ ἀγάπη εἶνε ἐπίσης ἰσχυρὰ καὶ ἐπίσης ἐνδόμυχος καὶ διὰ τὰ δύο, παρεξηγεῖ δὲ τὴν φύσιν του οἱοσδήποτε νομίζει ὅτι τρέφει ἰδιαιτέραν συμπάθειαν πρὸς τὸ ἓν ἢ πρὸς τὸ ἄλλο. Νομίζω ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἀπόκληροι, οἱ μὴ ἔχοντες οὐδὲν ὅπλον νάντιτάξωσι κατὰ τοῦ ψύχους, θὰ ἠὐτοκτόνουν ἐξ ἀπελπισίας ἐὰν κατεδικάζοντο αἰῶνης νὰ ζήσωσιν εἰς αἰώνιον θέρος.

Διαφέρει ὅμως καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐπίδρασιν τὴν ὁποίαν ἔχει, καὶ ὡς πρὸς τὰ αἰσθήματα τὰ ὁποῖα ἐμπνέει, καὶ ὡς πρὸς τὴν ἀπόλαυσιν τὴν ὁποίαν προξενεῖ ὁ χειμὼν ἀπὸ τὸ θέρος. Συντομώτατα θὰ σας ὁρίσω ἐδῶ τὴν διαφοράν. Ἡ τέρψις τοῦ χειμῶνος καθορίζεται ἀπὸ τὴν εὐμάρειαν ἐκείνην τὴν ὁποίαν αἰσθάνεται ὁ ριγῶν ὅταν θερμαίνεται· ἀπεναντίας ἡ τέρψις τοῦ θέρους πηγάζει ἐκ τῆς εὐχαριστήσεως, τὴν ὁποίαν δοκιμάζει ὁ θερμαινόμενος ὅταν δροσίζεται. Ὅσον διαφέρει τὸ ἓν εὐάρεστον αἴσθημα τοῦ ἄλλου,—καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπροσέξατε πολλάκις ὅτι διαφέρει οὐσιωδῶς, — τόσον διαφέρει καὶ ἡ μία ὥρα τῆς ἄλλης. Τὸ θέρος ἄγει τὸν ἄνθρωπον πρὸς ζωὴν ἐν ὑπαίθρῳ ἀγροτικὴν καὶ εἰδυλλιακήν, ἀφυπνίζει τὸν ἵμερόν του, τὸν ἐπαναφέρει τέκνον ἀρχέγονον εἰς τὰς ἀγκάλας τῆς μειδιώσης φύσεως, ἀπὸ τῆς ὁποίας ὁ ἄγριος χειμὼν τὸν ἀπομακρύνει. Ὅλον ἐκεῖνον τὸν πολιτισμένον κόσμον, τὸν ὁποῖον βλέπετε συνηγμένον εἰς τὰ πολυθόρυβα καὶ καταφώτιστα θερινὰ κέντρα, συνεχίζοντα τὸ ἔργον τοῦ χειμῶνος μὲ τὰς κομψὰς ἢ πολυτελεῖς ἐνδυμασίας, τοιοῦτό τι αἴσθημα κατέχει κατὰ βάθος καὶ ὑπὸ τὴν λεληθυῖαν ἐπίδρασίν του τρέχει εἰς τὰς πρασίνας ἐξοχάς, βυθίζεται εἰς τὴν θάλασσαν, σκιρτᾷ, ἁλιεύει, θηρεύει, ἀνέρχεται εἰς τὰ ὕψη καὶ ἀναπνέει τὸν δροσερὸν ἀέρα τῶν ὀρέων, θαυμάζων τὸν ἔναστρον οὐρανόν.

Ἀπὸ τῆς εὐδαιμονίας ταύτης τὸν ἀπομακρύνει ὁ χειμὼν διὰ νὰ τὸν βυθίσῃ εἰς ἄλλην, ἄλλου εἴδους. Ἡ ψυχρὰ ὥρα δίδει ὤθησιν πρὸς τὸν οἰκογενειακὸν βίον τὸν γλυκύτατον καὶ πρὸς τὸν πολιτισμὸν τὸν εἰρηνικώτατον. Ἀνάπτει τὴν ἑστίαν καὶ περὶ αὐτὴν συναθροίζει χαρωπὴν τὴν οἰκογένειαν. Τὸ ὕπαιθρον ἀντικαθιστᾷ ἡ φωταυγής, ἡ πλήρης θερμῶν ἀναθυμιάσεων αἴθουσα καὶ τὸ εὐμαρὲς δωμάτιον τῆς ἐργασίας, εἰς τὸ ὁποῖον εὐχαρίστως περιορίζεται τόρα ὁ ἄνθρωπος. Ἔξω ἡ παγωμένη ἀτμόσφαιρα τονώνει τὰ μέλη του. Ἄλλα τόρα τὰ αἰσθήματα του καὶ ἄλλαι αἱ ὀρέξεις του. Εἶνε ἐποχὴ ἀπολαύσεως καὶ ὄχι ὀνείρων, πραγματοποιήσεως καὶ ὄχι σχεδίων. Γίνεται ἠρεμώτερος, εἰρηνικώτερος, ἀγαπητότερος, φιλοστοργότερος, ἐργατικώτερος, ἀνθρωπινώτερος. Χρησιμοποιεῖ πρὸς τὸ καλὸν τῆς κοινωνίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τὰς δυνάμεις, τὰς ὁποίας ἠντλησεν ἐκ τῶν μυχῶν τῆς φύσεως κατὰ τὸ θέρος. Καὶ ὅταν ἐξαντληθῇ ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ τῆς ἀπολαύσεως καὶ τῆς ἐργασίας, ἰδοὺ πάλιν τὸ νέον θέρος διὰ νὰνακαινισθῇ καὶ νὰναζωογονηθῇ. Τοιοῦτος εἶνε ὁ τύπος, ὑπὸ τὸν ὁποῖον μᾶς παρουσιάζουσι τὰς δύο μεγάλας καὶ ἀντιθέτους ἐποχὰς οἱ ἐπ' αὐτῶν φιλοσοφοῦντες.

*

Καὶ πῶς θὰ διέλθωμεν τὸν χειμῶνά μας;

Πρῶτον καὶ κύριον πρέπει νὰ εἴμεθα συνεπεῖς πρὸς ὅσα εἴπομεν ὀλίγον ἀνωτέρω. Τὸν χειμῶνα θὰ τὸν διέλθωμεν κυρίως ἐ ρ γ α ζ ό μ ε ν ο ι. Ἡ ἐργασία εἶνε φυσικὴ ἀνάγκη διὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπομένως ἀπόλαυσις, ἀκριβῶς ὅπως ἡ ἀργία καὶ ἡ ἀνάπαυσις, ἡ ἐναλλαγὴ τῶν ὁποίων ἀποκαθιστᾷ τὴν τελείαν ζωήν. Ἡ ἀτμοσφαιρικὴ μεταβολὴ καθορίζει φυσικῶς τὸν χρόνον τῆς ἐνασκήσεως τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου. Ὁ χειμὼν εἶνε διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ πρέπει νὰ ἐργασθῶμεν. Εἰς τὴν ἔμπρακτον προσευχὴν πρέπει νὰ ζητήσωμεν τὴν κυρίαν μας ἀπόλαυσιν. Δὲν εἶμαι ἱεροκῆρυξ· νομίζω ὅμως ὅτι διερμηνεύω τὴν ἐνδόμυχον φύσιν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸν ἀληθῆ σκοπὸν τῆς ζωῆς. Ὦ ναί, εἶνε ἀπόλαυσις ἡ θεραπεία τῆς κλίσεως πρὸς ἐργασίαν τοιαύτην ἢ τοιαύτην καὶ μόνον θεραπεύων τὴν κλίσιν ταύτην ἐκπληροῖ ὁ ἄνθρωπος τὸν προορισμὸν δι' ὃν εὑρέθη ἐπὶ τοῦ κόσμου . . . Εἶνε ἴσως κοπιώδης καὶ ἀνιαρὰ κατὰ τὸ φαινόμενον ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἀξιώματος· ἀλλ' εἶνε τόσον οἰκτροὶ καὶ δυστυχεῖς οἱ μὴ παραδεχόμενοι τὴν ἀλήθειάν του! Τὸ κατ' ἐμέ, πιστεύσατέ με, ἐὰν παρουσιάζετο ποτὲ ἐνώπιόν μου ἡ Καλὴ Μοῖρα, ἡ ὁποία κάμνει χαρίσματα εἰς τοὺς θνητούς, χίλια ἔτη θὰ τῃ ἐζήτων ἀκμῆς πρὸς ἐργασίαν . . .

Ὡς πρὸς τὰς διασκεδάσεις τόρα, τὰς κυρίως χειμερινὰς διασκεδάσεις, ὡς τὰς ἐννοεῖ ὁ κόσμος συνήθως καὶ ἡμεῖς καμμίαν φοράν, δὲν θὰ μείνωμεν φέτος δυςηρεστημένοι, ἐὰν λάβωμεν μάλιστα ὑπ' ὄψει καὶ τὴν παροιμιώδη μας, τὴν ποιητικήν μας ὀλιγάρκειαν, ἀφ' οὗ εὐχαριστούμεθα μόνον μὲ τὴν λ ι α κ ά δ α ν, τὴν ὁποίαν δὲν παύει ὁ κλασικός μας οὐρανὸς νὰ καταπέμπῃ καὶ νὰ ῥοφῶμεν ἡμεῖς, ἐξηπλωμένοι εἰς τὰ καθίσματα τῶν καφενείων ἢ ἐκχυνόμενοι ἀνὰ τοὺς περιπάτους . . . Θὰ ἔχωμεν πρῶτον τὰς ἑορτὰς τῶν ἀργυρῶν γάμων τῶν Βασιλέων μας· θὰ ἔχωμεν τὴν περίοδον τῆς Βουλῆς, θορυβώδη καὶ ἐνδιαφέρουσαν καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα· θὰ ἔχωμεν μελόδραμα γαλλικὸν εἰς τὸ μεγάλον θέατρον καὶ ἑλληνικὸν θίασον, μὲ νέον ἀστέρα καλλιτεχνικὸν ἀνακαλυφθέντα ἐσχάτως ἐν Πάτραις, εἰς τὸ ἰνδικὸν ἐκεῖνο καὶ κομψότατον τῆς ἑδοῦ Προαστείου· θὰ ἔχωμεν—ὅπως πάντοτε δά—τὰς ἑορτάς μας καὶ ἐπὶ τέλους τί δὲν θὰ ἔχωμεν! Ὑγείαν μόνον καὶ εὐτυχίαν εὐχόμεθα εἰς τοὺς ἀναγνώστας μας, νὰ διέλθωμεν τὸν καλόν μας χειμῶνα καὶ νὰπολαύσωμεν τὰ μυρία του δῶρα.

ΑΝΤΙΛΑΟΣ

Κόραι τῆς Ἑλλάδος[1]

ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ Κ«ς HANNAH LYNCH

Μ Ε Ρ Ο Σ Β'.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Ἡ Τῆνος

Ὡς ἀδάμας ροδόχρους ἐντὸς κύκλου σαπφειρίνου, ἀπαστράπτων λάμψεις πορφυρᾶς καὶ κυανᾶς καὶ ἰοχρόους ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, ἡ Τῆνος κεῖται ἐξηπλωμένη εἰς τὰς βαθείας ἀγκάλας τοῦ Αἰγαίου. Αἱ νῆσοι τῆς Ἑλλάδος φαίνονται ἐκ τῆς θαλάσσης περιβεβλημέναι ἀνέκφραστον ὡραιότητα. Τὸ φῶς καὶ ἡ σκιά, ἀποχρώσεις λεπταὶ καὶ χρώματα ζωηρὰ συμμιγνύονται καὶ συναποτελοῦν πάχνην φωτεράν, δυσεξήγητον ὅσον καὶ αἱ ἐντυπώσεις τοῦ θεατοῦ, ὁ ὁποῖος βλέπει καὶ θαυμάζει, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ αἰτιολογήσῃ τὸν θαυμασμόν του. Ἡ συγκίνησις μεταδίδεται ἕως τὰ ἄκρα τῶν δακτύλων, ὁ σφυγμὸς ἀδυνατεῖ ἐξ ἡδονῆς νωχελοῦς καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ δὲν ἀποσπῶνται ἀπὸ τὸ πρὸ αὐτῶν θέαμα· ἀλλ' ἡ καρδία εἶναι ἥσυχος, πλήρης ἀμέτρου εὐχαριστήσεως, καὶ λόγων ἀνάγκη δὲν ὑπάρχει. Ἐδῶ λησμονεῖται ἡ λύπη καὶ ἡ ἀνησυχία. Ἐδῶ πραγματοποιεῖται τοῦ σοφοῦ Ἰνδοῦ τὸ ὄνειρον, «κυμαινόμενον ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ μόλις σαλευομένου γαλανοῦ ὑγροῦ πεδίου, ἐνῷ γῆ καὶ οὐρανὸς καὶ θάλασσα συνενόνουν ἐναρμονίως τὰ ἀλλάσσοντα χρώματά των. Ἡ ἀπέραντος γαλανὴ ἔκτασις προσλαμβάνει βαθμιαίως χροιὰν γαλακτώδη, ἀνταύγειαι πορφυραῖ ἁπλοῦνται ἐπὶ τῶν ἰοχρόων βουνῶν καὶ τὰ μεταβάλλουν εἰς ροδόχρωα.

Μόνον ὅταν ἡ λέμβος πλησιάσῃ εἰς τὸν ὑπνηλὸν λιμένα τῆς μικρᾶς ὑπνηλῆς πόλεως, τότε μόνον διαλύεται τὸ ἐξαίσιον ὄνειρον τοῦ παραδείσου. Τότε βλέπεις ἐκ τοῦ πλησίον τὰς λευκὰς οἰκίας μὲ τὰ πράσινά των παραθυρόφυλλα, οἰκίας αἱ ὁποῖαι φαίνονται ὡς νὰ ἐκοιμήθησαν κατὰ τὸν Μεσαιῶνα χωρὶς κανεὶς νὰ ἐνθυμηθῇ νὰ τὰς ἐξυπνήσῃ ἔκτοτε, καὶ ὄπισθεν αὐτῶν βράχους ἀγρίους καὶ γυμνὰ τὰ πλευρὰ τοῦ βουνοῦ. Ὄχι, δὲν εἶναι ἐπίγειος παράδεισος ἡ Τῆνος. Προχωρῶν ἐκ τῆς μικρᾶς της ἀποβάθρας, εὑρίσκεσαι ἐντὸς λαβυρίνθου στενῶν ρυπαρῶν ὁδῶν, διέρχεσαι ὑπὸ κακοσχήμους σκοτεινὰς καμάρας, καὶ καταλαμβάνεσαι ὑπὸ φόβου καὶ ἀηδίας, ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῇς ἀδιάφορος ὡς πρὸς τὰς λεπτότητας τοῦ πολιτισμοῦ. Εἰς τὰ ταπεινὰ ἐκεῖ καὶ οὐδαμῶς ἑλκυστικὰ καφενεῖα, καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας καὶ ὥρας, κάθηνται ἀπ' ἔξω ἄνδρες ἀπελέκητοι καὶ κακοενδυμένοι, πίνοντες ἢ καπνίζοντες *ναργιλέδες*, τοὺς ὁποίους οἱ ὑπηρέται τοῦ καφενείου

1 Ἴδε σελ. 183

προσφέρουν, κρατοῦντες τὸ ἐπιστόμιον εἰς τὰ χείλη των, οἱ δὲ καπνισταὶ ἀπὸ τὰ χείλη τοῦ ὑπηρέτου τὸ μεταβιβάζουν ἀμέσως εἰς τὰ ἰδικά των χείλη, διακόπτοντες πρὸς στιγμὴν διὰ τοῦ ροφήματος τοῦ ναργιλὲ τὰς ζωηρὰς συζητήσεις των. Συζητοῦν αὐτοὶ καὶ σχολιάζουν τὰς ὑποθέσεις τῆς Εὐρώπης, τὴν δὲ φροντίδα τῶν ἰδικῶν των ὑποθέσεων ἀναθέτουν εἰς τὴν θείαν πρόνοιαν καὶ εἰς τὰς γυναῖκάς των.

Καὶ ὅμως ἡ μικρὰ πόλις αὕτη ἔχει ἰδιάζον τι θέλγητρον. Αἱ στεναί της ὁδοί, ὅταν δὲν εἶναι ἄστρωτοι, εἶναι μαρμαρόστρωτοι· αἱ ἑκατέρωθεν οἰκίαι, προσεγγίζουσαι φιλικῶς ἡ μία πρὸς τὴν ἄλλην, φαίνονται πρόθυμοι εἰς ἀνταλλαγὴν ἀμοιβαίων χειραψιῶν καὶ ἄλλων φιλοφροσυνῶν. Ποῦ καὶ ποῦ κλάδοι φοίνικος διαγράφονται ἐπὶ τοῦ διαυγοῦς οὐρανοῦ. παρέκει δὲ τὰ πτερὰ ἀνεμομύλου, κυκλοτερῆ ὡς ἀράχνης ὑπερμέγεθες ὕφασμα. Τὰ ἐκ τῶν βουνῶν κατερχόμενα νερὰ ψιθυρίζουν μουσικώτατα ἐνῷ κατρακυλοῦν ἐπὶ τῶν στιλπνῶν μαρμάρων τῶν στενῶν δρομίσκων, καὶ τρέχουν ἐπ' αὐτῶν ἄνω καὶ κάτω σαῦραι, ἀεικίνητοι καὶ περιχαρεῖς ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου. Ὀλίγον μακρότερα κεῖται ἀξιοπερίεργος οἰκοδομή, τὸ ἱερὸν τῆς Παναγίας, τὸ μέγα προσκυνητήριον τῆς Ἀνατολῆς. Ἐντὸς περιβόλου εὐρυχώρου περιέχεται τετράπλευρος στοά, καὶ τὰ οἰκήματα τῶν προσκυνητῶν, καὶ ναὸς παράδοξος, ἡμιβυζαντινοῦ ρυθμοῦ, πλήρης ἀριερωμάτων κακοτέχνων ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ὑψοῦνται κατάλευκοι ὑπεράνω τῆς πόλεως εἰς τὴν κορυφὴν ὁδοῦ ἀνηφορικῆς, τῆς «ὁδοῦ τῆς Παναγίας», στρωμένης μὲ λίθους στιλπνούς, καὶ ἑκατέρωθεν περιβαλλομένης ὑπὸ ἐλαιῶν ἀργυροχρόων καὶ ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν φοινίκων.

Ἡ νῆσος Τῆνος ἔχει τὰς ἀξιώσεις της. Δὲν προτίθεμαι νὰ τῆς τὰς διαφιλονεικήσω. Περιλαμβάνει ἑξήκοντα καὶ δύο χωρία. Τινὰ ἐξ αὐτῶν συγκροτοῦνται ὑπὸ τεσσάρων οἰκιῶν καὶ τριῶν ἐκκλησιῶν, εἰς ὅλα δὲ ὑπάρχει ἀνὰ μία τουλάχιστον ἐκκλησία δι' ἑκάστην δωδεκάδα κατοίκων. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὴν πολιτειογραφίαν ἀναγνῶσταί μου θὰ εὐχαριστηθῶσι μανθάνοντες ὅτι τὰ χωρία ταῦτα μοιράζονται εἰς τέσσαρας δημαρχιακὰς περιφερείας, μὲ τὸν δήμαρχόν της ἑκάστην καὶ τὸν εἰρηνοδίκην της, καὶ ὅτι ἡ νῆσος ἔστελλεν εἰς Ἀθήνας, ὡς ἰδίους ἀντιπροσώπους της τρεῖς βουλευτάς, ἀλλὰ τοῦτο μέχρις ὅτου, πρό τινων ἐτῶν, ὁ Κος Τρικούπης ὑπέβαλεν ἀσπλάγχνως νόμον, κατὰ συνέπειαν τοῦ ὁποίου ἡ Τῆνος συνεχωνεύθη εἰς μίαν μὲ τὰς γείτονας νήσους ἐκλογικὴν περιφέρειαν. Πᾶσα δόξα παρέρχεται. ἡ δὲ ἱστορία ἀποδεικνύει ὅτι εἰς μάτην ἀνατίθενται ἐλπίδες εἰς ὑπουργοὺς καὶ ἡγεμόνας. Κύριος οἶδε τὸν λόγον, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἡ Τῆνος ἀπεγυμνώθη τῆς ἐκλογικῆς της αὐθυπαρξίας.

Ἀλλὰ τί νὰ περιμένῃ τις ἀπὸ ὑπουργὸν ἐπιζητοῦντα οἰκονομίας, σκεπτόμενον μᾶλλον περὶ τῶν δανειστῶν τῆς Ἑλλάδος ἢ περὶ τοῦ μεγαλείου της, καὶ νομίζοντα ὅτι τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον τρεῖς βουλευταὶ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐκτελέσωσι, θὰ τὸ ἐξετέλει εἷς μόνος. Ἡ κυριωτέρα τῶν τριῶν πρώην ἀντιπροσώπων τῆς Τήνου φροντὶς ὑπῆρξεν ἡ παραμέλησις τῆς ὁδοποιίας. Οὔτε μίαν ὁδὸν ἔχει ὁλόκληρος ἡ νῆσος, βατὰ δὲ μέρη ὑπάρχουν δύο καὶ μόνον: ἡ ὡραία κοιλὰς τῆς Κολυμβήθρας καὶ τὸ μικρὸν ὀροπέδιον πέριξ τοῦ Κάστρου, ὅπου ἄλλοτε οἱ Βενετοὶ εἶχον τὴν ἕδραν τῆς ἐξουσίας των, — τὸ μόνον ἐπὶ τῆς νήσου φρούριόν των, ὑψούμενον ὑπεράνω τῆς ἐρειπωμένης ἤδη κωμοπόλεως *Ἐξωβούργου*. Ἡ ὄασις αὕτη δρόμου ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου κρημνῶν καὶ βράχων ἔχει ὡς σύνορα ἐξ ἑνός, τὸ ἐπισκοπικὸν χωρίον Ξυνάραν καὶ ἐξ ἄλλου, τὴν καθολικὴν μονὴν τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου. Ἄγνωστον ἐὰν αἱ ὁδοὶ αὗται εἶναι λείψανα τοῦ Βενετικοῦ πολιτισμοῦ ἢ τῆς τουρκικῆς βαρβαρότητος, γνωστὸν ὅμως ὅτι δὲν κατεσκευάσθησαν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τῆς τριπλῆς συνταγματικῆς ἀντιπροσωπείας τῆς Τήνου. Καθ' ὅλα τὰ λοιπὰ μέρη τῆς νήσου, ὁ περιερχόμενος αὐτὴν εὑρίσκεται εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ ἡμιόνου του· τὸ δὲ ἀνοικονόμητον ζῶον ἐπιδεικνύει συνήθως προτίμησιν ζωηρὰν διὰ τὰ ἄκρα τῶν κρημνῶν, ὑπεράνω βαράθρων, εἰς τὰ χείλη τῶν ὁποίων ἀρέσκεται νὰ σκαλίζῃ τὸν δρόμον του. Ἀπὸ ὕψωμα σχεδὸν κάθετον καταβαίνει διὰ μιᾶς εἰς φοβερὰ βάθη, ἐν τῷ μέσῳ πετρῶν, σχίνων καὶ κνιδῶν, φέρει τὸν ἄκοντα καὶ περίφοβον ἀναβάτην ἐντὸς τῆς κοίτης χειμάρρου κατρακυλοῦντος μουσικῶς τὰ νερά του, καὶ καταστρέφει ἀνεπιστρεπτεὶ τὰ καινουργῆ ὑποδήματά του διὰ τῆς ἐπιμόνου προστριβῆς εἰς τοίχους ἀνίσους ἢ εἰς προέχοντας κλάδους. Ἀλλ' ὅμως, ἀφοῦ ἅπαξ ἐξοικειωθῇ πρὸς τὰς συγκινήσεις τοῦ τρόπου τούτου τοῦ ταξειδεύειν, ὁ περιηγητὴς ἀνακαλύπτει ὅτι τὸ ζῶόν του εἶναι ἀσφαλές, ἂν ὄχι γοργόν, καὶ ὅτι, ὅσον τρομαστικαὶ καὶ ἂν φαίνωνται αἱ ἰδιοτροπίαι τοῦ ἡμιόνου του, ὅσον δύσκολον καὶ ἂν εἶναι τὸ νὰ τηρῇ ἀξιοπρεπῶς τὴν ἰσορροπίαν τοῦ σώματός του εἰς τοὺς ἀδιακόπους ἐκείνους ἀνηφόρους καὶ κατηφόρους, δὲν τρέχει ὅμως κίνδυνον ἡ κεφαλὴ καὶ τὰ μέλη του. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον συνειθίζει, ὑποφέρει φιλοσοφικῶς τὰ βασανά του, καὶ ἀρχίζει νὰ στρέφῃ ἀρόβως τὰ βλέμματα περὶ αὐτόν. Ἐὰν εἶναι ἑσπέρα, θὰ ὑψώσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς τὰ ὡραῖα οὐράνια στρώματα καὶ θὰ παρατηρήσῃ τὴν λεπτὴν ἀχλύν, ἡ ὁποῖα βαθμηδὸν ἀμαυροῖ τὸ λαμπρὸν σαπφείρινον χρῶμά των, ἐνῷ τὰ ἐλαφρὰ ροδόχρυσα νέφη προσλαμβάνουν χροιὰς ὀπαλίνους. Θὰ ἴδῃ καταγοητευμένος τὸ ἀντίθετον θέαμα βράχων γυμνῶν καὶ ἐκτάσεων θύμου πορφυροῦ,—

τὰ κυκλάμινα κυματίζοντα ἐπὶ τῶν βράχων — τὰς παπαρούνας ὑψούσας τὰς ἐρυθρὰς κεφαλάς των,— τὰ λευκάνθεμα σείοντα τὰ πέταλά των ὡς ἀφρὸν λευκὸν ἄνωθεν τῆς πρασίνης χλόης, ἢ τὰς ἀνεμώνας ποικιλλούσας τῶν ἀγρῶν τὴν ἄποψιν. Καὶ ἀναδίδουν οἱ θάμνοι καὶ τὰ ἄνθη ἄρωμα εὐφραῖνον τὰς αἰσθήσεις. Ὑπεράνω δὲ τῶν φαιῶν κλώνων τῶν ἐλαιῶν φαίνεται πανταχόθεν τὸ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον βαθυνόμενον κυανοῦν χρῶμα τῆς θαλάσσης, ἐπὶ δὲ τῆς κλιτύος τοῦ βουνοῦ τὰ ἀπέχοντα λευκὰ χωρία, ἀπαστράπτουν ὡς ἀδάμαντες, ἐν τῷ μέσῳ τῶν περικυκλούντων αὐτὰ ἀγρῶν καὶ κήπων. Καὶ ἐπικάθηται εἰς πάντα ταῦτα ἡ γαλήνη τῆς ἀμεριμνίας, εὐδαιμονία τις ἁπλοϊκή, ἡ ὁποία δὲν ἔχει τί ν' ἀποκρύψῃ καὶ δὲν ἐπιζητεῖ σκιάν, καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἐξυμνῇ μυστηριωδῶς τὸ μειδίαμα τῆς θαλάσσης, τὴν δόξαν τῶν οὐρανῶν, τὰς ποικίλας ὡραιότητας τοῦ αἰγιαλοῦ, τοῦ βουνοῦ καὶ τῶν κοιλάδων.

Οἱ κάτοικοι εἶναι ἁπλοῖ ὅσον καὶ ἡ νῆσός των· ἡ ζωή των διέρχεται ἀπερίσπαστος, ἐπίσης ἀπηλλαγμένη καὶ τῶν δεινῶν τῆς πενίας καὶ τῶν πειρασμῶν τοῦ πλούτου. Τὸ ἐργάζεσθαι τὸ ἀποστρέφονται, κατορθόνουν δὲ νὰ τὸ ἀποφεύγουν, καθόσον ἕκαστος Τήνιος εἶναι ἰδιοκτήτης ἑνὸς κήπου, ὀλίγων δένδρων, μιᾶς αἰγός, ἑνὸς χοίρου, τινὲς δὲ καὶ ὄνου προσέτι. Ὄχι τόσον καθαροὶ αὐτοί, ἔχουν τὰς οἰκίας των καθαρωτάτας καὶ πάντοτε φιλοξένως ἀνοικτάς.

Ἀλλ' ἀφίνοντες τὰ ὕψη γενικῆς ἐπισκοπήσεως παρακαλοῦμεν τὸν ἀναγνώστην νὰ προσηλώσῃ τὸ βλέμμα ἐπὶ τοῦ μικροῦ χωρίου Ξυνάρας. Δύο πράγματα ἑλκύουν ἰδίως τὴν προσοχὴν ἅμα εἰσέλθῃ τις εἰς τὴν μόνην ὁδόν του: ὁ μέγας ἀριθμὸς χοίρων καὶ ἁπλύτων παιδίων ἐξ ἑνός, ἐξ ἄλλου δὲ τὰ ἴχνη ἐρημώσεως καὶ τὰ μαυρισμένα λείψανα προγενεστέρας εὐημερίας μεταξὺ νεοδμήτων οἰκιῶν καὶ οἰκίσκων. Πλησίον ἐξωστῶν σκεπασμένων μὲ δράνας καὶ ἀνθοστολισμένων, βλέπεις τοίχους ἐρειπωμένους, καὶ κλώνους συκῆς διαπερῶντας κατεστραμμένα παράθυρα, καὶ παράδοξα, οἰκόσημα Βενετικὰ σκαλισμένα ἐπὶ παλαιῶν πλακῶν μαρμάρου, ἄνωθι θυρῶν ἢ παραθύρων, ὅπου αἱ περιστεραὶ πρὸ αἰώνων ἀπέκτησαν δικαιώματα κατοχῆς. Παραπλεύρως μικρᾶς ἐκκλησίας ἐπιδεικνυούσης ἀλαζονικῶς τὴν νεαρὰν ἀσχημίαν της, κεῖται σειρὰ οἰκιῶν τὰς ὁποίας ἡ πολυκαιρία ἐκιτρίνισε καὶ ἐμαύρισε. Οἱ τοῖχοί των κατάστικτοι ἀπὸ τρύπας περιστερεώνων, καθὼς πρόσωπον μὲ στίγματα εὐλογίας, φαίνονται ὡς νὰ ὑπέστησαν ὅλας τοῦ Μεσαιῶνος τὰς πολιορκίας.

Σκοτεινὴ καμάρα χωρίζει εἰς δύο τὴν ὁδὸν τοῦ χωρίου. Ἀντὶ ξενοδοχείου ὑπάρχουν τρία συνεντευκτήρια: τὸ σκοτεινὸν καταφύγιον τοῦ σιδηρουργοῦ, τὸ ἐργαστήριον τοῦ μαραγκοῦ, καὶ τὸ μόνον ἐκεῖ παντοπωλεῖον. Τοῦτο ἀνήκει εἰς τὸν κομψευόμενον Μῆτρον. Ὁ ἀξιόλογος αὐτὸς παντοπώλης, μὲ τὸ ἐπιβλητικόν του ἀνάστημα, τεῖνον πρὸς πολυσαρκίαν, φορεῖ δακτυλίδι εἰς τὸν λιχανὸν καὶ τὸ φέσι στραβὰ εἰς τὴν κεφαλήν του. Εἶναι νυμφευμένος, ἕνεκα τούτου δὲ λαμβάνει ὕφος μελαγχολικόν, ἐπαυξάνον τὸ δέλεαρ τοῦ κοκκίνου του λαιμοδέτου, ὁπόταν ἔλθῃ εἰς συναλλαγὰς ἢ συνομιλίαν μὲ γυναῖκα μὴ ὑπερβᾶσαν τὰ τεσσαράκοντα. Ἀλλ' ἀπὸ τὰ τεσσαράκοντα καὶ ἐπάνω τὸ πρᾶγμα ἀλλάζει, ἡ δὲ Κυρὰ Μήτραινα ὑπερέβη τὸ σεβάσμιον τοῦτο ὅριον ἡλικίας. Ἐκεῖ πλησίον ὑπάρχει βρύσις, ὅπου αἱ γυναῖκες συνέρχονται μὲ τὰς κοκκίνας στάμνας των διὰ προμήθειαν νεροῦ καὶ χάριν συναναστροφῆς καὶ συνδιαλέξεως. Τὴν βρύσιν περιβάλλει βαθὺ ὑγρὸν περιτείχισμα μαυρισμένον καὶ σκεπασμένον ἐκ φυτῶν παρασίτων, μὲ βαρείας ξυλίνας δοκοὺς ὑποστηριζούσας τὸ στέγασμά του, παρέκει δὲ κεῖται τὸ κοινὸν πλυσταρεῖον, ἐν εἴδει λεκάνης μαρμαρίνης, πέριξ τῆς ὁποίας αἱ πλύστριαι γονατισταὶ τρίβουν τὰ ἄπλυτά των, συνομιλοῦσαι χαμηλοφώνως, ποῦ καὶ ποῦ δὲ ὑψοῦσαι τὴν φωνὴν μέχρις ὀξέος συρίγματος.

Αἱ μονόπατοι οἰκίαι τοῦ χωρίου ἔχουν πρὸ τῆς θύρας της ἑκάστη κλίμακα μαρμαρίνην, ἀπολήγουσαν εἰς ἐξώστην πρὸ τῆς εἰσόδου, τὸ δὲ ὑπόγειον χρησιμεύει ὡς σταῦλος διὰ τοὺς ἡμιόνους, τοὺς ὄνους ἢ καὶ ἄλλα ζῶα.

Πέραν τῆς βρύσεως κεῖται ἡ καθολικὴ ἐκκλησία καὶ ἡ ἐπισκοπὴ μὲ τὸν κῆπόν της. Ἡ ἐκκλησία εἶναι ἀρκετὰ μεγάλη ἀλλ' ὄχι καὶ ὡραία, ἡ δὲ κατοικία τοῦ ἐπισκόπου, ἄχαρις κιτρίνη οἰκοδομή, φέρει ὡς μόνον στολισμὸν τὰ κατακόκκινά της κεραμίδια, ἀλλ' ὁ περὶ αὐτὴν κῆπος εἶναι θελκτικώτατος. Καρδερίναι κελαδοῦν ἀναμέσον τῶν ἀνθισμένων πασχαλεῶν καὶ τὰ ῥέοντα μικρὰ ῥυάκια οὐδέποτε σιωποῦν ἐκεῖ. Εἰς τὸ κέντρον τοῦ κήπου ὑπάρχει μεγάλη λιθόκτιστος δεξαμενὴ καὶ ἡλιακὸν ὡρολόγιον, τὰ δὲ πορτοκάλια κρέμανται ὡς σφαῖραι χρυσαῖ πλησίον τῶν σκιερῶν κυπαρίσσων. Ἡ κοιλὰς ἡ ὁποία ἐκεῖθεν φαίνεται εἶναι ἀληθὴς κοιλὰς εὐδαιμονίας. Αἱ ἐλαῖαι ὑπὸ τὴν λάμψιν τοῦ ἡλίου τὴν ἐπικαλύπτουν μὲ εἶδος πάχνης ἀργυρᾶς, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας ἀναφαίνεται ζωηρότερον τὸ φύλλωμα τῶν συκῶν καὶ τῶν μωρέων. Τὰ βουνὰ τῶν περικειμένων νήσων διαγράφονται λαμπρῶς εἰς τὸν οὐρανόν, ὀλόγυρα δὲ τῶν καμπύλων γραμμῶν των καὶ μέχρι τῶν ροδοχρόων παραλίων τῆς Εὐβοίας, ἁπλοῦται ἀπαυγάζουσα ἡ κυανῆ θάλασσα, ἐνῷ διὰ μέσου τῆς πρασίνης κοιλάδος τῆς Κολυμβήθρας ἕρπει ὁριοειδῶς ῥυὰξ ἀργυροῦς. Ἐὰν στραφῇς πρὸς τὰ ὄπισθεν ἡ θέα μεταβάλλεται ὁλοσχερῶς. Βλέπεις ἀντικρύ σου τοὺς γυμνοὺς βράχους ἀγρίου βουνοῦ, ὑψουμένου ὑπεράνω ἄλλη-

λοδιαδόχων χωρίων περιβαλλομένων ἀπὸ κήπους, ὅπου ἐπιδεικνύουν τὰ ποικίλα χρώματά των γεράνια, γαρύφαλλα, καὶ ρόδα καὶ κάκτοι. Ἐδῶ δὲ κ' ἐκεῖ οἱ ἀνεμόμυλοι προτείνουν ἐπὶ τῆς γῆς τὴν μακρὰν σκιάν των. Καὶ πλήθη περιστερῶν διασχίζουν τὸν διαυγῆ ἀέρα, ὡς νιφάδες χιόνος ἡλιοφώτιστοι, καὶ ἐπὶ τῶν βράχων αἱ αἶγες βόσκουν ἀναμέσον τῶν εὐωδῶν θάμνων.

Ἡ οἰκία τοῦ Κυρίου Περικλέους Τελάχα κεῖται ἔξω τοῦ χωρίου. Ἡ μόνη πρὸς αὐτὴν ὁδὸς εἶναι ἡ κοίτη μικροῦ ρυακίου. Τὰ ὀλίγα κρυστάλλινα νερὰ ρέουν ψιθυρίζοντα γοητευτικῶς ἐπὶ τῶν πετρῶν ὅπου πατεῖς, καὶ βρέχουν τὰ ὑποδήματά σου. Ἔπειτα διασκελίζεις τὴν κοίτην χειμάρρου, ἀπωθῶν ὅπως καλλίτερα δυνηθῇς ἀκανθώδεις κλάδους βάτων καὶ καλάμους, διέρχεσαι ἀγρὸν λιθοσκέπαστον, πηδᾷς ὑπεράνω τοίχων χαμηλῶν χωριζόντων τὰ χωράφια, καὶ πατεῖς ἀδιακόπως ὑπὸ τοὺς πόδας σου τὰς ὡραίας κορυφὰς ἀγρίων ἀνθῶν. Σὲ θέλγουν τὰ χρώματα καὶ ἡ εὐωδία των, καθὼς καὶ ἡ ποικιλία τῶν πέριξ δένδρων καὶ θάμνων. Πλάτανοι ὑψοῦνται ὑπεράνω μύρτων καὶ ροδοδαφνῶν, — τῆς ἀμπέλου τὰ φύλλα ἀρχίζουν νὰ ἐκτυλίσσωνται, — ἐπὶ δὲ τῶν βράχων κρέμανται χαριέντως τὰ κυανοπράσινα πολυτρίχια. Καὶ τὰ πτηνὰ κελαδοῦν τριγύρω σου καὶ ἀκούεις τὸν λεπτὸν ρόχθον τοῦ νεροῦ ρέοντος ἐπὶ τῶν πετρῶν.

Ἡ οἰκία τοῦ Τελάχα ἐκτίσθη πρὸ αἰώνων ὑπὸ εὐγενοῦς Βενετικῆς οἰκογενείας. Τὰ οἰκόσημά της μένουν εἰσέτι ἐπὶ τοῦ τοίχου, ἑκατέρωθεν τῆς θύρας, μὲ λατινικὴν ἐπιγραφὴν ὑπὸ γόνδολαν βενετικήν. Ἐκ τοῦ ὑψώματος ὅπου κεῖται ἡ οἰκία φαίνονται αἱ δύο κοιλάδες ἢ φάραγγες, αἱ χωρίζουσαι τὰ πέριξ βουνά, — βουνὰ τῶν ὁποίων μόνος στολισμὸς εἶναι τὰ χρώματά των καὶ τὰ ἐπὶ τῶν κορυφῶν των διαβαίνοντα νέφη καὶ αἱ σκιαὶ τῶν νεφῶν, διακόπτουσαι παροδικῶς ἐπὶ τῶν πλευρῶν τοῦ βουνοῦ τὸ φαιδρὸν ἀπαύγασμα τοῦ ἡλίου.

Ὄπισθεν τῆς οἰκίας φαίνεται τὸ παλαιὸν Κάστρον, ἀπογυμνωθὲν τῆς προτέρας του δόξης, ἀλλ' ὑπερηφάνως ἐπιδεικνύον τὴν φαιὰν καὶ πορφυρᾶν του ἐρήμωσιν, καὶ ὑψούμενον ἔτι ἐν τῷ μέσῳ τῆς νήσου, ὡς ἀκρόπολίς της.

Ἡ πρὸ τῆς οἰκίας ὑπαίθρος αὐλὴ εἶνε πλήρης ἀνθέων. Εἰς τὸ μέσον αὐτῆς ὑπάρχει πηγάδι, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ δύο φοίνικες καὶ κάθισμα ξύλινον ὑπὸ ἕκαστον φοίνικα. Κλίμαξ μαρμαρίνη φέρει εἰς τὴν οἰκίαν δι' ἐξώστου εὐρυχώρου, στεγασμένου μὲ δράναν ἀμπέλου. Ἐκ τοῦ ἐξώστου φαίνονται μακρὰν ἡ Σύρος, ἡ Δῆλος καὶ ἡ Νάξος, ὑπὸ δὲ τοὺς πόδας σου οἱ πρὸς τὴν θάλασσαν κατηφοροῦντες ἀγροί, καὶ τὰ περικυκλοῦντα τὴν οἰκίαν περιβόλια καὶ ἀμπέλια. Ἐντὸς τῆς αὐλῆς κάθηται σκύλος, παρατηρῶν ὑπνηλῶς τὰς κινήσεις ἐργάτου, σκάπτοντος ἐκεῖ εἰς μίαν γωνίαν. — Ἡσυχία ἐπικρατεῖ πανταχοῦ καὶ σιωπή, ἡ αὐτὴ δὲ σιωπὴ καὶ ἐντὸς τῆς οἰκίας βασιλεύει.

Ἡ αἴθουσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκ τοῦ ἐξώστου εἰσέρχεσαι, εἶναι ἁπλουστάτη. Τὰ πάντα λευκά. Λευκὸς ὁ σοφᾶς, λευκὰ τὰ παραπετάσματα καὶ τὰ λινᾶ σκεπάσματα τῶν καθεκλῶν. Μόνον ἐπὶ τῆς τραπέζης, τάπης κόκκινος μὲ θαυμάσια βυζαντινὰ κεντήματα. Ἐπὶ δὲ καρυδίνης σκευοθήκης διάφορα ἀγγεῖα ἀρχαῖα καὶ λύχνοι, καὶ ἐντὸς δίσκου νομίσματα ἀρχαῖα ἐπίσης καὶ σκεύη τινὰ ἀργυρᾶ ἐξαισίας τέχνης. Εἰς ἓν κοίλωμα ἐντὸς τοῦ τοίχου εἶναι καρρωμέναι ξύλινοι θέσεις, καὶ ἐπ' αὐτῶν βιβλία — οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες συγγραφεῖς.

Πλησίον παραθύρου, ὁπόθεν φαίνεται τὸ Κάστρον, ἐνώπιον μικρᾶς τραπέζης, κάθηται γέρων, κύπτων ἐπὶ βιβλίου, ἑλληνικοῦ ἀρχαίου, ἐννοεῖται. Ἀναγινώσκει μετὰ προφανοῦς τέρψεως, ἄνευ βίας, ὅπως καλὸς γνώστης οἴνου πίνει σιγὰ σιγὰ ἐκλεκτὸν ποτήριον. Ποῦ καὶ ποῦ ὑψώνει τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ μετακινεῖ τὸν μαῦρον σκοῦφον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς του, ἢ κάμνει σιγάρα τὰ ὁποῖα καπνίζει μὲ τὴν αὐτὴν βραδύτητα καὶ τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν εὐχαριστήσεως, μὲ τὴν ὁποίαν ἀναγινώσκει τὸ βιβλίον του. Τὸ πρόσωπόν του εἶναι ἀνθρώπου νοήμονος καὶ σοβαροῦ, ἡ δὲ κεφαλὴ καὶ ὁ πώγων του παριστάνουν ἀσύνηθες μῖγμα τριχῶν ἄσπρων καὶ μαύρων.

Τὴν ἀνάγνωσίν του διέκοψε γραῖα εἰσελθοῦσα εἰς τὸ δωμάτιον, — μικρόσωμος, εὐσταλὴς γραῖα, μὲ ὕφος ζωηρὸν καὶ δραστήριον, καὶ μὲ δύο ὑπερφυσικῶς μαύρους ὀφθαλμούς, λάμποντας ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μελαγχρινοῦ της προσώπου. Τὸ φόρεμά της ὡμοίαζε πρὸς μαῦρον σάκκον, τὴν κεφαλήν της ἔστερε φακιόλι, γύρω δὲ αὐτοῦ περιεστρέφετο πλατεῖα πλεξὶς ἐκ τριχῶν ξένων, κατὰ τὸν ἄνοστον συρμὸν τῶν Τηνίων γυναικῶν. Τὸ ὄνομά της ἦτο Ἀνουντσιάτα.

— Τὸ ἔφεραν ἀπὸ τὴν χώραν, ἀφέντη, εἶπε, δίδουσα εἰς αὐτὸν τηλεγράφημα.

Ὁ κ. Περικλῆς τὸ ἔλαβεν ἐκ τῶν χειρῶν της, τὸ ἤνοιξεν ἡσύχως κατὰ τὴν συνήθειάν του — συνήθειαν φυσικῶς ἀποκτωμένην ἐπὶ νήσου ἡσύχου καὶ ὑπνηλῆς.

Τὸ τηλεγράφημα ἦτο τοῦ ἀδελφοῦ του, ἀνήγγελλε δὲ τοῦ Λάνεκ τὴν ἔλευσιν εἰς Τῆνον. Ὁ κ. Περικλῆς συνωφρυώθη ἀναγινώσκων τὴν κοινοποίησιν, ἡ ὁποία ἦτο μᾶλλον ἀπερίσκεπτος καὶ ἀπότομος. Ὁ Κωνσταντῖνος ὑπεδείκνυεν ὅτι ἡ ἄφιξις τοῦ ξένου ἠδύνατο νὰ ἐπηρεάσῃ τὸ μέλλον τῆς Ἰναρίμης.

Ὁ κ. Περικλῆς ἔθλιψε εἰς βόλον τὸ τηλεγράφημα.

— Ὁ ἀδελφός μου μᾶς στέλλει ἕνα ξένον, Ἀνουντσιάτα, εἶπε ξηρὰ ξηρά.

— Ξένον! τὰ ἔχασε ὁ ἀδελφός σας; ἀνερώνησεν ἡ γραῖα, ἡ ὁποία ἐκ τῆς μακρᾶς ὑπηρεσίας

εἶχεν ἀποκτήσει τὸ προνόμιον νὰ λέγῃ τὴν γνώμην της εἰς τὸν Κύριόν της.

— Ὁ ἴδιος ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε, ὑπέλαβεν ὁ κ. Περικλῆς. Ἀλλ' αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει τὰ χρέη τῆς φιλοξενίας.

Κύτταξε λοιπὸν νὰ ἑτοιμάσῃς δωμάτιον διὰ τὸν ξένον.

— Νὰ ἑτοιμάσω! τὰ δωμάτιά μου ἐμένα εἶναι πάντοτε ἕτοιμα, εἶπεν ἡ Ἀνουντσιάτα προσβληθεῖσα ὑπὸ τῆς ἐκφρασθείσης ὑπονοίας ὡς πρὸς τὰ τῆς ὑπηρεσίας της.

— Τὸ 'ξεύρω, τὸ 'ξεύρω, — ἀλλὰ θὰ ἔχῃς ν' ἀλλάξῃς τὰ σινδόνια, νὰ ἀερίσῃς τὸ δωμάτιον... ὁ ξένος πάσχει, καὶ οἱ ἄρρωστοι θέλουν πολλὴν περιποίησιν.

Καὶ ὁ γέρων ἐκίνησε μεγαλοπρεπῶς τὴν χεῖρα, διὰ νὰ δώσῃ τέλος εἰς τὸν διάλογον. Δὲν ἠδύνατο ὅμως καὶ νὰ παύσῃ σκεπτόμενος περὶ τοῦ πράγματος. Μὲ τὸ βιβλίον ἀνοικτὸν ἐνώπιόν του, ἔστρεφε τὰ βλέμματα ἀπὸ τὸ ἓν παράθυρον εἰς τὸ ἄλλο, βλέπων πότε πρὸς τὸν ἐξώστην καὶ πότε πρὸς τὸ Κάστρον.

Ἀλλ' ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐξεγείρῃ τὴν πατρικὴν μέριμνάν του τὸ τηλεγράφημα τοῦ Κωνσταντίνου; Γαμβρὸς διὰ τὴν Ἰναρίμην! Ἀνησίαι! Πῶς νὰ φανταστῇ τις ὅτι ξένος ἄγνωστος, τὸν ὁποῖον ἐκ τύχης συνήντησεν ὁ ἀδελφός του, θὰ ἦτο ὁ κατάλληλος σύζυγος διὰ τὸν θησαυρόν του; Παρεκτὸς τούτου, εἶχεν ἀπόφασιν νὰ μὴ τὴν δώσῃ εἰς ἄνδρα μὴ γνωρίζοντα κατὰ βάθος τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν. Ἐγνώριζε δὲ ὁποίου εἴδους ἑλληνιστὰς στέλλει συνήθως ἡ Εὐρώπη εἰς τὴν Ἑλλάδα: εἴτε νεανίσκους νομίζοντας ὅτι τὰ ἠξεύρουν ὅλα, ἢ γέροντας ἀρχαιολογοῦντας, — καὶ τοὺς μὲν καὶ τοὺς δὲ προφέροντας βαρβαροφώνως τὴν Ἑλληνικὴν καὶ γνωρίζοντας ἐπιπολαίως τὸν Ὅμηρον καὶ τὸν Πλάτωνα. Τοὺς τοιούτους λογίους δὲν εἶχε πολλὴν ὄρεξιν νὰ γνωρίσῃ ἐκ τοῦ πλησίον. Ὡς πρὸς τὴν Ἰναρίμην, ἀκόμη ὀλιγώτερον θὰ τοὺς ἐνοστιμεύετο ἐκείνη. Ἡ ὡραιότης καὶ αἱ γνώσεις της, ἔδιδον εἰς αὐτὴν τὸ δικαίωμα νὰ εἶναι δύσκολη.

Ἐνῷ ἐσκέπτετο ταῦτα, διῆλθε μία σκιὰ ἔξωθεν τοῦ πρὸς τὸν ἐξώστην παραθύρου καὶ ἤνοιξε τὴν θύραν ὡραία νεᾶνις.

[Ἕπεται συνέχεια] *Κατὰ τὸ ἀγγλικὸν ὑπὸ Δ. Β.*

ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ ΤΩΝ ΨΙΤΤΑΚΩΝ

Ἀπὸ εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν ἔχω φαιὸν τεφρόχρουν μετ' ἐρυθρᾶς σύρας θῆλυν ψιττακὸν τοῦ Γκαμπόν, ἡλικίας τεσσαράκοντα ὀκτὼ περίπου ἐτῶν, οὗτινος ὁ ἀναγνώστης εὑρίσκει παρατεθειμένην ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα· τὸ πτηνὸν τοῦτο, οὗ ἡ πτέρωσις διατηρεῖται ἔτι ἄριστα, διακρίνει ἔκτακτος νοημοσύνη, ἣν ἐνόμισα ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίσω τοῖς ἀναγνώσταις.

Τὸ ἰδίως χαρακτηρίζον τὸ πτηνὸν τοῦτο συνίσταται εἰς τοῦτο: οὐ μόνον μιμεῖται καὶ ἀναμιμνήσκεται πάντα ψόφον καὶ ἦχον ὃν ἀκούει, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ δημιουργεῖ καὶ συνθέτει τοιούτους.

Προτοῦ γίνῃ κτῆμά μου τὸ πτηνόν, εὑρίσκετο ἐν Παρισίοις ἐν οἰκίᾳ κατοικουμένῃ ὑπὸ πολλῶν ἐνοικιαστῶν. Ἐμιμεῖτο τὰς φωνὰς τῶν πυργιτῶν τῶν οἰκούντων ἐπὶ τῆς στέγης τῆς οἰκίας ταύτης καὶ συχναζόντων τὴν αὐλὴν αὐτῆς, τὰς κατὰ τὸ ἔαρ μάχας ὅπως καταλάβωσι νεοττιάν, τὰς διαρκεῖς αὐτῶν ἡμερινὰς φιλονεικίας. Ἐμιμεῖτο ἐπίσης ἁπάσας τὰς φωνὰς τῶν πλανοδίων πωλητῶν τῶν Παρισίων, ἰδίως τῶν πωλούντων καὶ ἀγοραζόντων πεπαλαιωμένας ἐνδυμασίας. Πολλάκις δὲ οἱ ἐνοικοῦντες ἠπατήθησαν ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ ψιττακοῦ, διότι τόσον πιστῶς ἀπέδιδε ταύτην.

Ὅτε μοὶ ἔδωκε τὸ πτηνὸν τοῦτο ὁ γυναικάδελφός μου, κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1870, τὸ παρέδωκα εἰς τὴν ἐξοχὴν εἰς τὸν ἐνοικιαστὴν τοῦ κτήματός μου, διότι ἀπετέλουν μέρος τοῦ στρατοῦ τῶν Παρισίων. Ἐν τῇ ἐξοχῇ ἡ μνήμη του ἐπλουτίσθη τότε καὶ ἐξέμαθε ἅπαντας τοὺς ψόφους τῆς φύσεως, ἐπίσης τὴν φωνὴν τῆς ὄρτυγος, τῆς γλαυκός, τῆς κίσσης, τῆς ὄρνιθος, τοῦ ἀλέκτορος καθ' ὅλας τὰς ποικιλίας τῆς φωνῆς. Διακρίνεται δὲ ἰδίως ἀναπαράγων τὰς σπαρακτικὰς ἐκείνας φωνὰς σφαζομένου χοίρου, εἰς ἣν ἐκτέλεσιν φαίνεται παρασταθέν.

Ἄρχεται πρῶτον διὰ τῶν διακεκομμένων φωνῶν τῶν βαθειῶν ἢ ὀξειῶν τῆς ἀνυπομονησίας καὶ φρίκης τοῦ ὁδηγουμένου εἰς σφαγὴν ζῴου· μετὰ ταῦτα ἐκβάλλει τοὺς ὀρυγμοὺς τῆς σφαγῆς καὶ ἀγωνίας· πάντα δὲ ταῦτα μετὰ τῆς αὐτῆς χροιᾶς, τῶν αὐτῶν παραλλαγῶν καὶ τοῦ ὕψους ὅπως καὶ τὸ ἴδιον ζῷον.

Καίτοι δὲ ἀπὸ εἴκοσι καὶ δύο ἐτῶν, δὲν παρέστη πλέον εἰς τοιαύτην ἐκτέλεσιν μηδὲ ἤκουσε τὰς τοιαύτας φωνάς, ἐνίοτε ἀναμιμνήσκεται τῆς θλιβερᾶς ταύτης σκηνῆς καὶ ἐπαναλαμβάνει ταύτην μετὰ τόσης ὁρμῆς ὥστε δονοῦνται αἱ ὕαλοι τῶν παραθύρων καὶ μ' ἀναγκάζει νὰ τῷ ἐπιβάλλω σιωπήν.

Ὁ ψιττακός μου παρατηρεῖ πᾶσαν κίνησιν παρασκευάζουσαν πρᾶξίν τινα συνοδευομένην ὑπὸ κρότου καὶ παράγει ἐκ τῶν προτέρων τὸν κρότον τοῦτον.

Ἐὰν μ' ἴδῃ πλησιάζοντα εἰς ἀνοικτὸν παράθυρον καὶ ἑτοιμαζόμενον νὰ κλείσω τοῦτο, ἀμέσως φωνεῖ παράγων τὸν αὐτὸν κρότον τοῦ παραθύρου, προτοῦ ἐγγίσω ἐγὼ εἰς αὐτό. Τὸ αὐτὸ δὲ πράττει καὶ ὅταν πάλιν ἀντιστρόφως πρόκειται ν' ἀνοίξω τὸ παράθυρον. Ἐὰν μ' ἴδῃ κρατοῦντα τὸ ῥινόμακτρον, ἀπομύσσεται, ἐὰν μ' ἴδῃ κρατοῦντα ἔνδυμα, πάραυτα καὶ ἐκ τῶν προτέρων διὰ τῶν πτερύγων ἐκτελεῖ τὰς κινήσεις τὰς ὁποίας θὰ ἔκαμνον διὰ νὰ ἐνδυθῶ τὸ ἔνδυμα τοῦτο. Μιμεῖται τὸν ἦχον τοῦ ῥέοντος ὕδατος· ἂν μ' ἴδῃ φέροντα ποτήριον πλῆρες ὕδατος ἢ πλησιάζοντα πρὸς τοιοῦτον, ἀμέσως μιμεῖται τὸν ἦχον τῆς καταπόσεως καὶ καθόδου τοῦ ὕδατος ἐν τῷ φάρυγγι.

Ἐὰν ἴδῃ τὴν γάταν, ἢ ἁπλῶς ἂν ἀκούσῃ καλουμένην γάταν, μιμεῖται πάραυτα τὰς διαφόρους χροιὰς τῆς φωνῆς τῆς γάτας· ἐπίσης καὶ τὰς τῶν κυνῶν, ἵππων καὶ ὄνων.

Τὸ σπουδαιότερον ὅμως πάντων τοῦ πτηνοῦ τούτου, εἶναι ἡ ἰδιότης ἣν κέκτηται νὰ ἐννοῇ τὰ πέριξ αὐτοῦ συμβαίνοντα καὶ ν' ἀναμιγνύηται διὰ τῆς λα-

λιᾶς του καὶ τῶν τρόπων του· ὅταν ὁμιλῶσιν ἐνώπιον αὐτοῦ, συμμετέχει τῆς συνομιλίας ἐκπέμπον ἐν καταλλήλῳ στιγμῇ ἐπιφωνήματα ὤ! ἆ! ἐκπλήξεως καὶ ἐπιδοκιμασίας. Ξεκαρδίζεται γελῶν ὅταν λέγεται γελοῖόν τι.

Ὅταν ἔχῃ ἀνάγκην πράγματός τινος καλεῖ τὴν κυρίαν του διὰ τοῦ ὀνόματός της Μαρία, ἂν δ' αὕτη βραδύνῃ νὰ ἔλθῃ ἡ φωνή του καθίσταται ἀνυπόμονος καὶ διατακτική.

Ἡμέραν τινὰ τοῦ χειμῶνος εἶχε τεθῇ μετὰ τοῦ κλωβοῦ του παρὰ τὴν ἑστίαν, ὅτε δαυλὸς κυλισθεὶς πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἐκάλυψε τοῦτον τέφρας, σπινθήρων καὶ καπνοῦ. Ἡ κυρία του ἀπησχολημένη εἰς παρακείμενον δωμάτιον ἤκουσεν ἑαυτὴν καλουμένην Μαρία-Μαρία! ὡς ὑπ' ἀτόμου εὑρισκομένου εἰς κίνδυνον, εἰς μέγιστον τρόμον. Ἔσπευσε καὶ ἐβοήθησεν αὐτόν. Ὅταν δίδεται αὐτῷ τὸ γεῦμα τῆς μεσημβρίας συνιστάμενον ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων γλυκισμάτων, ὁ ψιττακός μου διαφυλάττει καθ' ἑκάστην ἓν μικρὸν γλύκισμα διὰ τὸ δεῖπνόν του.

Ἀποστρέφεται τοὺς ἄνδρας, οὐδεὶς δύναται νὰ τὸν πλησιάσῃ χωρὶς νὰ πληγωθῇ ὑπὸ τοῦ ῥάμφους καὶ τῶν ὀνύχων αὐτοῦ. Τοὐναντίον ἀρέσκεται καὶ ἀγαπᾷ τὰς γυναῖκας καὶ ἰδίᾳ τὰ κοράσια. Πᾶσα γυνὴ δύναται νὰ πλησιάσῃ αὐτῷ καὶ τὸν θωπεύσῃ ἀκινδύνως. Ὑπεραγαπᾷ τὴν κυρίαν του· ὑπακούει εἰς τὴν φωνὴν αὐτῆς, καὶ ὅταν δέρῃ τοῦτον δίδουσα διὰ τοῦ δακτύλου μικρὰ κτυπήματα ἐπὶ τοῦ ῥάμφους, λείχει τὸν πλήττοντα δάκτυλον ἐκβάλλων μικρὰς φωνάς, αἵτινες συγγνώμην.

Ὅταν ἐξελθὼν ἐπανέρχομαι εἰς τὴν οἰκίαν, ὁ ψιττακός μου μ' ἐννοεῖ καὶ καίτοι δὲν δύναται νὰ μ' ἴδῃ, προειδοποιεῖ τὴν κυρίαν του περὶ τῆς ἐπανόδου μου φωνῶν ντὸ - ντό· τοῦτο δὲ πράττει μόνον κατὰ τὴν ἀφιξίν μου.

Λέγει εἰς ἐμὲ Καλὴ ἡμέρα κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ὁσάκις εἰσέλθω εἰς τὸ δωμάτιον ἐν ᾧ εὑρίσκεται. Ἂν δὲ δώσω αὐτῷ τι, μ' εὐχαριστεῖ διὰ τῆς φωνῆς καὶ σχημάτων ἀνεγείρων τὰς πτέρυγας.

Ὁ ψιττακός μου εἶναι κυρίως θαυμάσιος, διακρινόμενος διὰ τὸν μέγιστον ἔρωτα πρὸς τὴν μουσικὴν καὶ τὸ χάρισμα τοῦ συνθέτου μουσικῶν τεμαχίων.

Ὅταν βλέπῃ χορευομένην πόλκαν, συνοδεύει ταύτην διὰ συριγμῶν μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτηδειότητος καὶ ἀκριβείας μεθ' ἧς καὶ παίκτης ὀργάνου τινός.

Συνθέτει ἐκ τοῦ προχείρου ἀληθῆ τεμάχια μουσικῆς, ἅτινα συρίζει ποικίλλων ταῦτα τὰ μέγιστα καὶ οὐδέποτε πίπτων εἰς ἐπαναλήψεις. Λέγει πάντα μετὰ χάριτος, ὕφους καὶ ζωηρότητος ἀνταξίας μαθητοῦ τοῦ Ὠδείου. Ἄδει ἐκ τοῦ προχείρου ἐνώπιον παντὸς ἀνθρώπου, ἀρκεῖ νὰ διαταχθῇ ὑπὸ τῆς κυρίας του. Προτοῦ ἀρχίσῃ τὸ ᾆσμά του, ποιεῖ λαρυγγισμοὺς καὶ ἐκβάλλει φωνὰς ὁμοίας τῶν ψαλτῶν τῶν προετοιμαζομένων ν' ᾄσωσι. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν σταματᾷ ὅπως ἀποξηράνῃ τὸ ὄργανόν του, ὅπως καταπίῃ τὸ σίαλόν του διὰ κινήσεως καταπόσεως συνοδευομένης ὑπὸ ξηροῦ κτύπου τῆς γλώσσης ἐπὶ τοῦ οὐρανίσκου, ὥστε ὁ ἦχος τῆς συρίκτρας νὰ ἐξέρχηται διαυγέστερος, ὁ ἦχος μᾶλλον τοῦ αὐλοῦ διότι πράγματι νομίζει τις ὅτι ἀκούει αὐλὸν πλατύν, εὐμάλακτον καὶ ἠχήεντα. Οἱ βαθεῖς ἦχοι τοῦ ὀργάνου τούτου εἶναι ἀξιοθαύμαστοι. Ὅταν τὸ πτηνὸν τοῦτο ᾄδῃ μιμούμενον τὴν ἀνθρώπινον φωνήν, μεταβαίνει ἀπὸ τῆς ταπεινοτέρας τοῦ βαθυφώνου φωνῆς εἰς τὴν ὀξυτέραν τοῦ ὀξυφώνου ἐξακολουθοῦν τὸ ᾆσμα.

Ἀρέσκεται ν' ἀνοίγῃ τὸν κλωβόν του καὶ περιδιαβάζει εἰς τὰ δωμάτια. Κατορθοῖ δὲ ἅπαντα τὰ εἴδη τῶν κλείθρων μετὰ μελέτην νὰ τ' ἀνοίγῃ.

Δὲν θὰ ἐτόλμων νὰ καταλέξω τὰ φαινόμενα τῆς ἐκτάκτου νοημοσύνης τοῦ πτηνοῦ τούτου, ἐὰν μὴ ἑκατοντάδες προσώπων δὲν ἐγίνοντο μάρτυρες ἀπὸ εἴκοσι καὶ τριῶν ἐτῶν. Τὰ παιδία ἔρχονται ἐξεπίτηδες καὶ παίζουσιν ὑπὸ τὸ παράθυρον ἐν ᾧ κεῖται. Τὸ πτηνὸν συμμετέχει τῶν παιγνίων αὐτῶν τρέχον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου τοῦ κλωβοῦ εἰς τὸ ἕτερον καὶ προφέρον μετὰ τῶν αὐτῶν ζωηρῶν φωνῶν τὰς αὐτὰς φωνὰς τῶν παιδίων.

Διῆλθον πλεῖστον χρόνον μελετῶν τὸ πτηνὸν τοῦτο, οὗτινος ἡ νοημοσύνη συντελεῖ εἰς ἐπίλυσιν τοῦ προβλήματος τοῦ τεθέντος ὑπὸ τοῦ μαρκησίου Ναβαίγγὰκ ὑπὸ τοὺς ἑξῆς ὅρους ἐν τῇ μελέτῃ τῇ τιτλοφορουμένῃ Νοημοσύνη καὶ ὁρμέμφυτον.

«Ὁ ἀναγνώστης δύναται οὕτως νὰ καθορίσῃ ἐὰν ἡ νοημοσύνη εἶναι ὁ κύριος χαρακτὴρ τοῦ ἀνθρώπου· ἐὰν διὰ ταύτης ἄδυσσος ἀνοίγεται μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν ζῴων· ἢ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ζήτημα ἁπλοῦ ποσοῦ· ἐν ἄλλαις λέξεσι, ἐὰν ἡ ἀνθρώπινος νοημοσύνη διαφέρῃ καθ' ὅλου ἢ μόνον κατὰ ποσότητα τῆς τῶν ἄλλων ὄντων».

[La Nature] N. X. A.

ΕΡΝΕΣΤΟΣ ΡΕΝΑΝ

Τὰ τρία φλωρία[1]

— Μὰ κανένας δὲν τὸ βλέπει! ἢ τοὺς ἐστράβωσε ὁ Θεός, ἢ ἐσυνήθισαν ἐδῶ πέρα νὰ βλέπουν καὶ νὰ μεταχειρίζωνται φλωριὰ τόσο ὁπού δὲν τὰ καταδέχονται. Δόξα σοι ὁ Θεός! ἔσκυψε, τὸ πῆρε! ὤμορφο παλληκάρι! τοῦ στέκει γιὰ γαμπρός...

Ἦταν ἕνας νεροκουβάλος ποὺ ἐσήκωσε τὸ φλωρί, καὶ ἀκολούθησε τὸν δρόμον του μὲ τὸ βαρέλι 'ς τὴν πλάτην. Ὁ Ἀντώνιος ἐσημείωσε καλὰ εἰς τὸν νοῦν του τὸ ἀνάστημα, τὰ πιθέματα καὶ τὴν φορεσιὰ τοῦ νέου, κ' ἐπέρασε εἰς ἄλλο μέρος ὅπου καὶ αὐτοῦ ἦταν μεγάλο διάβα, εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου· ἐκεῖ πάλιν σιγὰ σιγὰ ἀπόλυσε τὸ δεύτερο φλωρί· δὲν ἐπέρασε μισὴ ὥρα καὶ ξαναφαίνεται ὁ νεροκουβάλος καὶ πάλιν πεταχτὰ παίρνει τὸ φλωρί.

— Ἔχουμε δύο — εἶπεν ὁ Ἀντώνιος — ἐὰν τριτώσῃ, ἡ δουλειὰ ἐστερέωσε, καθὼς τὴν ἐσοφίσθηκα.

Καὶ ἡ καρδιά του ἐλάκτιζε μέσα του· ἀπὸ ἐκεῖ ἐπῆγε εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀγορᾶς, εἰς τὸ σταυροδρόμι, τὴν μεγάλην φλέβα ἐκείνης τῆς πολιτείας, καί, πρὶν ῥίξῃ τὸ τρίτο καὶ ὕστερο φλωρί, ἐσήκωσε τὰ μάτια 'ς τὸν οὐρανόν, καὶ ἰδοὺ πάλιν 'ς ὀλίγην ὥραν ἐκεῖνος ὁ νεροκουβάλος ἐδιάβηκε, ἔσκυψε, τὸ σήκωσε καὶ τοῦτην τὴν φορὰν ἔφυγε βιαστικὰ μὲ τὸ βαρέλι του, καὶ ὁ Ἀντώνιος τρεχάτος ἐλεχμανοῦσε κατόπι του. Ὅταν ἔφθασαν εἰς ἕνα στενὸ ἀδιάβατο σωκάκι, ὅπου 'ς ἐκείνην τὴν στιγμὴν δὲν ἦταν κανείς, ὁ Ἀντώνιος ἐφώναξε τοῦ νέου, ἐνῷ ἔμπαινε εἰς τὸ χαμῶγι του.

— Παλληκάρι, πάρε λόγον.

Ὁ νεροκουβάλος ἐγύρισε καὶ τοῦ εἶπε· τί μὲ θέλεις;

— Ἔχεις τὰ φλωριά μου.

1 Ἴδε σελ. 180

Ὁ νέος ἐκοκκίνισε ὅλος εἰς τὸ πρόσωπο καὶ εἶπε· τί φλωριά ;

— Αὐτὰ ποῦ μοῦ πῆρες ἐμπρός 'ς τὰ μάτια μου· τὸ ἕνα τὸ σήκωσες ἀπὸ χάμου εἰς τὴν πλατεῖαν τῆς Σπηλιᾶς ταὶς δέκα ὧραις, τὸ ἄλλο εἰς τὸν δρόμον τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου τὸ μεσημέρι, τὸ τρίτο τώρα εἰς τὸ σταυροδρόμι, ὁποὺ μοῦ ἔρυγες ὡσὰν κλέφτης· εἶναι ψέματα ;

— Ἐγὼ δὲν εἶμαι κλέφτης, εἶμαι τιμημένος νέος· αὐτὸ εἶναι ηὕρεμα· τί μπαίνεις ἐσύ ; πῶς εἶχες φλωριά, ἐσὺ φτωχὸς ὡσὰν κ' ἐμένα ;

— Ἔλα μαζί μου εἰς τὸ χωριό μου· ἐκεῖ θὰ μάθῃς πῶς ἔχω φλωριά· θὰ εὕρῃς τὴν τύχην σου, καὶ νὰ μὴ χάνουμε καιρόν.

Ὁ νέος ἀπ' ἀρχῆς ἐθεωροῦσε κατάματα τὸν γέροντα ξεχωρίτην· τὴν περασμένην νύκτα εἰς τὸν ὕπνον τοῦ εἶχε παρουσιασθῆ ὅμοιος γέρος συντεχνίτης του, καὶ τὸν εἶχε παρακαλέσει ν' ἀλλάξουν τὰ βαρέλια τους, καὶ ὅταν ὁ νέος ἐφόρτωσε εἰς τὴν πλάτην του τὸ ξένο βαρέλι, αὐτὸ ἦτον τόσο βαρύ, ὁποὺ τὸν ἐξενέφρωσε· ἔτρεξε σπίτι του νὰ ξαλαφρωθῆ, καὶ ὅταν ἀνέσπασε τὸ μαστάρι νὰ τὸ ἀδειάσῃ, εἶδε ἀντὶ νερὸ νὰ βγαίνῃ ἔμπροσθέν του χυτὸ καθάριο μάλαμα, κ' ἐξύπνησε.

— Ἂς γείνῃ. ὅπως θέλεις, τοῦ εἶπε· ὡστόσο, διὰ τὸ ἀσκανδάλιστο, πάρε τὰ φλωριά, καὶ ἄφησέ με πρῶτα νὰ πάω νὰ συνάξω ἀπὸ πέντ' ἑξὶ σπίτια τὰ νεροκουβαλιστικὰ τῆς ἑβδομάδος.

— Παιδί μου, μὴ χάνεσαι 'ς αὐταὶς ταὶς λιανοκοπιαίς· 'ς τὸ μέρος ὅπου θὰ σὲ ὁδηγήσω θὰ εὕρῃς κάτι ποὺ δὲν τὸ σηκόνουν τὰ κουβαλιστικὰ ὅλων τῶν νεροκουβάλων τῆς οἰκουμένης. Πᾶμε ν' ἀγοράσουμε μιὰν ἀλλαξιὰ φορέματα καθένας, νὰ πάρουμε βιαστικὰ μιὰ χαψιὰ ψωμί, κ' ὕστερα ἀμέσως νὰ ξεκινήσουμε.

Τὴν στιγμὴν ποὺ ἔμελλαν νὰ ἀναχωρήσουν, ὁ Ἀντώνιος εἶπε τοῦ νέου·

— Μοῦ κακοφαίνεται ὅτι τὸ ἄλογό μου, ἂν καὶ εἶναι γοργογόνατο καὶ γενναῖο, ἔχει τὸ ἐλάττωμα νὰ μὴ δέχεται πισωκάμπουλα, καὶ ἐξ ἀνάγκης θὰ μὲ ἀκολουθήσῃς πεζός.

— Δὲν πειράζει, εἶμαι νέος καὶ, χάρις εἰς τὸν Θεόν, ἔχω τὰ πόδια γερά.

Ἀλλ' ἅμα ἀνέβηκε ὁ γέρος, καὶ ἔδωκε βιτσιὰ τοῦ ἀλόγου, αὐτὸ δὲν ἤθελε νὰ σπαραξῃ ἀπὸ τὴν θέσιν του.

— Τὸ ἐβάσκανα, ὡς φαίνεται — εἶπεν ὁ γέρος, πολὺ ἀνήσυχος μέσα του· ἔβλεπε ἀπὸ τὸν ἥλιον ὅτι ἦταν τὸ γύρισμα τῆς ἡμέρας, καὶ μόλις τοὺς ἔμενε καιρὸς ἀρκετὸς νὰ φθάσουν σύνωρα εἰς τοὺς παλιόπυργους τοῦ Ζυγονοῦ. Ἐστάθηκε καὶ ἐσυλλογίσθηκε, κ' ὕστερα εἶπε τοῦ νέου·

— Παιδί μου, πεταξου πισωκάμπουλα· ἂς δοκιμάσουμε· δὲν βλέπεις πῶς σὲ κυττάζει ; εἶναι ζῶο πολὺ νοητικό, καί, ὡς φαίνεται, σὲ εἶδε μὲ καλὸ μάτι.

Ἅμα ἐρρίχθηκε ὁ νέος ἐπάνω, τὸ τετράποδο πρῶτα ἐγλυκοχλημίντρισε, καί, ὡς καλὸς ἀνοικτοπάτης, ἄρχισε τακτικὰ νὰ κόβῃ δρόμον.

— Θὰ μάθῃς ἀπόψε — τοῦ εἶπε ὁ γέρος — τί ἀξίζει τοῦτο μου τὸ ἄλογο· πέρυσι ἀκόμη, ἀπὸ τὴν μεγάλην μου στενοχωρίαν, ἠθέλησα νὰ τὸ πουλήσω· ἀλλὰ κάτι μοῦ ἔλεγε μέσα μου πῶς θὰ ἔλθῃ ὥρα νὰ ἰδῶ ἀπὸ αὐτὸ τὴν σωτηρίαν μου, καὶ τὸ ἐγνώρισα ἀπὸ ἐψὲς τὸ βράδυ.

— Ἂν εἶχες τόσην μεγάλην ἀνάγκην, πῶς δὲν ἐμεταχειρίσθηκες ἐκεῖνα τὰ φλωριά ;

— Αὐτὸ εἶναι μυστικό, καί, ἂν ὁ Θεὸς θελήσῃ, θὰ τὸ μάθῃς ἀπόψε.

Ὁ νέος εἶχε ἀκούσῃ πολλαὶς φοραὶς νὰ διαβάζουν ταὶς ἱστορίαις τῆς Χαλιμᾶς καὶ πάντοτε ἐγελοῦσε μὲ τοὺς ἄλλους ὁποὺ ἔχασκαν εἰς ἐκεῖνα τὰ παραμύθια· ἀλλὰ τώρα στοχαζόμενος ὅτι τοῦ συνέβαινε ὁλοένα, ταιριασμένο μὲ τὸ ὄνειρο τῆς περασμένης νυκτὸς καὶ μὲ κάτι ἄλλο, ἐπίστευσεν ὅτι τὰ παραδοξότερα πράγματα γίνεται ν' ἀληθεύουν εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ὥστε δὲν ἔβλεπε τὴν ὥραν νὰ φθάσουν εἰς τὸν τόπον τοῦ γέρου νὰ ἰδῇ ποῦ θ' ἀποτελέσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ δὲν ἔβγαζε λέξιν ἀπὸ τὸ στόμα του, μήτε ἐπολυκύτταζε τριγύρω, καθὼς ἦταν βυθισμένος εἰς τοὺς στοχασμούς του.

*

Ὅταν εὑρέθηκαν εἰς ἕνα μέρος ὅπου ἦταν ἕνα παλαιὸ παρατημένο παρακλάδι, τὸ ἄλογο ἀφ' ἑαυτοῦ του ἔστρεψε αὐτοῦ μέσα· ἦταν κακοτοπιὰ ἀλλ' ἔκοβε ἀρκετὸ διάστημα ἀπὸ τὸν μεγάλον δρόμον. Ὁ γέρος δὲν εἶπε τίποτε, ἀλλὰ μέσα του ἐκαμάρονε τὸ προνοητικὸ ἄλογό του. Ἐπειδὴ εἰς ἐκεῖνο τὸ στένωμα δὲν ἀπαντοῦσαν πλέον διαβάται ὁ γέρος εὕρηκε τὴν ὥραν νὰ ψαχνοερωτήσῃ τὸν νέον.

— Ἕνα πρᾶγμα μοναχὰ μοῦ κακοφαίνεται. ἀπὸ τὴν μεγάλην βιάσῃ, δὲν σοῦ εἶπα νὰ πᾷς νὰ ἀποχαιρετήσῃς τοὺς δικούς σου.

— Δικοὺς δὲν ἔχω, κανέναν.

— Εἶσαι ὀρφανός ;

— Δὲν ἐγνώρισα μήτε πατέρα μήτε μητέρα, μήτε ἠξεύρω τίνες ἦσαν.

— Ἐκαταλαβα, εἶσαι ἀπὸ τὸ Κατάστημα τῶν Ὀρφανῶν. Καὶ τί ἡλικίαν εἶχες ὅταν ἐβγῆκες ;

— Ἤμουν χρόνων ἐννέα, καὶ μ' ἔβαλαν ὑπηρέτην 'ς ἕνα μπαρμπερειό· ὁ καταστηματάρχης μοῦ ἔδινε πεντ' ἑξὶ ὄβολα τὴν ἡμέραν, καὶ ὅ,τι μὲ φιλοδωροῦσαν ἀπὸ καλοσύνην τους οἱ πελάται του, ἀλλ' ὄχι ὅλοι.

— Καὶ ἀκοῦσαν αὐτὰ γιὰ νὰ ζήσῃς ;

— Μοῦ ἔδινε τὸ δεῖπνο κ' ἕνα στρωματάκι εἰς τὸ σπίτι του ἕνας καλὸς χριστιανὸς ποὺ ἐζοῦσε μοναχὸς μὲ τὴν γρηᾶ του. Ἀλλ' ὕστερ' ἀπὸ πεντ' ἑξὶ χρόνια ἀποστράφηκα αὐτὴν τὴν ὑπηρεσίαν.

— Μήπως ὁ καταστηματάρχης ἦταν κακότροπος, σ' ἔδερνε κάποτε ;

— Ὄχι, ποτέ· ἦταν ἄνθρωπος ἀγαθός· κάτι ἄλλο μ' ἐπείραζε· ἐκεῖ μέσα ἐσύχναζε κάθε λογῆς ἄνθρωπος, κ' ἐγίνετο κάθε λογῆς ὁμιλία· ἐγὼ ἐπρόσεχα εἰς ὅλα, καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἔμαθα καὶ πολλὰ ἰδιώματα τῶν ἀνθρώπων καὶ πολλὰ πράγματα τῆς ζωῆς· ἀλλὰ ἐστενοχωρεῖτο πολὺ ἡ ψυχή μου, ὅπως ἄκουα νὰ λέγωνται τόσα κακά, ὅσο ποὺ ἂν ἀλήθευαν μόνον τὰ μισὰ ἔπρεπε νὰ πιστεύσω πῶς τοῦτον τὸν κόσμον κυβερνᾷ ὁ Πειρασμὸς καὶ ὄχι ἡ θέλησις τοῦ Θεοῦ. Κατὰ τὰ λόγια τους οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι, μικροὶ μεγάλοι, ἦσαν πλεονέκταις, ἅρπαγες, καὶ ἀδικηταί· ἀλλὰ ὅταν ἄκουσα μίαν ἡμέραν νὰ μοῦ κακολογοῦν τὸν γέρον εὐεργέτην μου, καὶ ἐγὼ ὁ ἀδύνατος δὲν ἠμποροῦσα νὰ ξεθυμάνω τὸν πόνον μου καὶ τὴν ὀργήν μου, ἀποφάσισα ν' ἀφήσω ἐκείνην τὴν ὑπηρεσίαν, καὶ ἐσυλλογιζόμουν νυκταμέρα ποιὰν ἄλλην νὰ εὕρω διὰ νὰ ζήσω. Καὶ ἕνα ἑσπέρας ὁ γέρος καθὼς μ' ἔβλεπεν ἀπὸ πολλαὶς ἡμέραις κακόρεκτον καὶ κατηφιασμένον, μ' ἐρώτησε ἂν θέλω νὰ λάβω ὑπηρεσίαν εἰς ἕνα σπίτι πλούσιο καὶ τιμημένο· ἐγὼ ἔπεσα ἐπάνω του, τοῦ ἔπιασα καὶ τοῦ καταφίλησα καὶ τὰ δύο του χέρια. Πατέρα, τοῦ εἶπα, σ' εὐχαριστῶ· θὰ ἔκανα τὸ χρέος μου τίμια καὶ πιστά, ἀλλὰ φοβοῦμαι μὴ μὲ κακομεταχειρισθοῦν, καθὼς ἀκούω νὰ γίνεται εἰς κάποια σπίτια· ἀλήθεια ἡ μοῖρα μ' ἔχει ἐξουδενώσῃ ἀπὸ τὰ σπάργανα, ἀλλά, ὅπως καὶ ἂν ἐγεννήθηκα, δὲν θὰ ὑποφέρω ποτὲ νὰ μὲ ἀδικήσῃ κανένας. Ἐκατάλαβα, μοῦ ἀπάντησε ὁ γέρος, σοῦ ἐφαρμάκωσαν τὴν καρδιὰ μὲ ὅλον τὸν κόσμον· ἀλλὰ μὴ φοβῆσαι· εἰς τὸ σπίτι ὁποὺ σοῦ διάλεξα θὰ γνωρίσῃς ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄνθρωποι καλοί. Καὶ εἶχε δίκαιον ὁ καλὸς εὐεργέτης μου· τρεῖς χρόνους ὑπηρέτησα εἰς ἐκεῖνο τὸ σπίτι, καὶ δὲν ἄκουσα ποτὲ λόγον κακόν, δὲν ἐγνώρισα κακὸν τρόπον μήτε ἀπὸ τὸν κύριον, μήτε ἀπὸ τὴν κυρίαν, μήτε ἀπὸ τὴν κόρην τους· ἐξόχως ὁ κύριος μὲ ὑπεραγάπησε, καὶ πολλαὶς φοραὶς τὸ βράδυ, ὅταν ἔβγαινε ἀπὸ τὸ γραφεῖον του καὶ ἐπεριπατοῦσε ἄνω κάτω εἰς τὸ μεγάλο μακρυνάρι τοῦ σπιτιοῦ, ἴσως νὰ ξανασάνῃ ἀπὸ τὴν πολλὴν σπουδὴν ὁποὺ ἔκανε ὁλημέρα, μ' ἔκραζε καὶ μοῦ ἔδινε τὴν ἄδειαν νὰ καθίσω εἰς μίαν ἄκρην· ἄρχιζε τότε νὰ ὁμιλῇ μὲ τρόπον ὁποὺ ἐμάγευε τὴν ψυχήν μου· ἱστοριαις παλαιαὶς καὶ νέαις, συμβεβηκότα ἄλλα λυπηρὰ ἄλλα χαρμόσυνα, πράξες ἄλλαις ὡραίαις ἄλλαις διεστραμμέναις, ξένους τρόπους καὶ ξέναις συνήθειαις, καὶ τόσο ζωντανὰ καὶ ξάστερα τὰ παράσταινε ὅλα ὥστε μοῦ ἐφαίνετο ἐκείνην τὴν ὥραν ὡσὰν νὰ ἐπεριφερόμουν μαζί του εἰς ὅλα τῆς οἰκουμένης τὰ μέρη καὶ εἰς ὅλους τοὺς περασμένους αἰώνας.

Ἦταν ἄνθρωπος πολὺ σοφὸς καὶ πρέπει νὰ ἐγνώριζε καὶ ἀπόκρυφα μυστήρια· πολλαὶς φοραὶς τὸν εὕρισκαν τὰ ξημερώματα εἰς τὸ γραφεῖον του· ἔκανε νυκτέρι μὲ τὸ παράθυρο ἀνοικτὸ καὶ ἀστρολογοῦσε. Εἰς τὸν τρίτον χρόνον ἡ κυρία μὲ προσδιώρισε νὰ τοὺς ὑπηρετῶ εἰς τὸ τραπέζι, καὶ μίαν ἡμέραν ὁποὺ μ' ἔστειλε ὁ μάγειρος νὰ τοὺς εἰδοποιήσω ὅτι εἶναι ἕτοιμο, δὲν ἠξεύρω πῶς μοῦ ἦλθεν ἐκείνην τὴν στιγμὴν κ' ἔπιασα τὸ κουδοῦνι ποὺ ἦταν εἰς τὴν θέσιν τῆς κυρίας, καὶ τὸ ἐσήμανα νὰ τοὺς προσκαλέσω. Σ' ὀλίγο ἐμπῆκε τὸ ἀνδρόγυνο μὲ τὴν μονοκόρην τους, ἡ κυρία εἶχε τὸ βλέφαρο ἀλλοιότικο· ὁ κύριος καὶ ἡ νέα ἐφαίνοντο στενοχωρημένοι. Ἀφοῦ ἐκαθισαν κ' ἐγὼ ἔστεκα εἰς τὴν θύραν μὲ ὅλο τὸ σέβας, ἡ κυρία χωρὶς νὰ μὲ κυττάζῃ, μοῦ εἶπε· Μιχαήλ, τί νεωτερισμοὶ εἶναι αὐτοί ; μᾶς κράζεις μὲ τὸ κουδοῦνι ! ἔγεινες ὅμοιός μας! Ἴσως σοῦ κατέβηκε εἰς τὸ κεφάλι πῶς ἕναν καιρὸν θὰ γείνῃς μεγαλοσιάνος, θὰ ἔχῃς πολλοὺς ὑπηρέταις καὶ κάνεις δοκιμαίς.

Ἐγὼ δὲν εἶπα λόγον· τὸ ἑσπέρας ἔμαθα ἀπὸ μίαν γραῖαν ὑπηρέτριαν ὅτι ἐπάνω εἰς αὐτὸ ὁ κύριος καὶ ἡ κυρία ἔλαβαν λογαμαχίαν· ὁ κύριος μ' ἐσυμπαθοῦσε, ἔλεγεν ὅτι εἶχα πολλὰ προτερήματα, καὶ αὐτὸ ποὺ ἔκαμα ἦταν μικρὸ παιδιάστικο σφάλμα· καὶ μὲ τὸν πατέρα ἐσυμφωνοῦσε καὶ ἡ κόρη. Τότε ἐνόησα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ μείνω πλέον εἰς αὐτὸ τὸ σπίτι, νὰ γείνω σκάνδαλο εἰς μίαν οἰκογένειαν ὁποὺ τόσο μὲ εἶχε ἀγαπήσῃ, καὶ τ' ἀποταχυὰ παρουσιάσθηκα εἰς τὸν κύριον καὶ τὸν παρακάλεσα νὰ μὲ ἀπολύσῃ. Ὁ κύριος μοῦ ἔδωκε τοὺς μισθούς μου, χωρὶς νὰ μοῦ εἰπῇ τίποτε, μόνον ἐνόησα ὅτι ἐδυσκολεύετο νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα.

— Αὐτὴ ἡ μονοκόρη ἔπαιρνε τὸ μέρος σου· θὰ τῆς ἄρεσες, λογιάζω, καθὼς εἶσαι ὡραῖος, εὐγενικὸς καὶ γλυκομίλητος.

— Κ' ἐγὼ τῆς εἶχα μέσα μου πολλὴν συμπαθειαν, καὶ κάποτε μοῦ πέρασε· ἀπὸ τὸν νοῦν πῶς εὕρηκα τὴν τύχην μου· ἀλλ' 'ς ἐκείνας ταὶς ἡμέραις μοῦ συνέβηκε ἕνα μυστήριο. Μία πρώτη νυκτιὰ μοῦ ἐφάνηκε εἰς τὸν ὕπνον μου πῶς ἔμπαινα ξάφνου μέσα εἰς μίαν μικρὰν αὐλήν· εἶχε ἕνα πηγάδι κ' ἐπάνω του ἄπλονε τὰ φουντωτὰ κλαδιὰ μία μεγάλη σκαμνιά· εἰς τὸν ἴσκιο της, ἐπάνω εἰς ἕνα πεζοῦλι, ἐκάθονταν μία νέα· τὰ ξανθά της μαλλιὰ λυμένα ἐσέρνονταν κατὰ γῆς, καὶ μία γυναῖκα μεσόκοπη τῆς ἔκανε ταὶς πλεξίδαις· ἡ κόρη καθὼς ἐπάτησα τὸ κατώφλι ἐγύρισε πρὸς ἐμὲ τὰ φωτερά της μάτια καὶ μ' ἔσφαξε τόσο τὴν καρδιὰ ὁποὺ ἐξύπνησα. Μιὰ δεύτερη νυκτιά, εὑρέθηκα εἰς ἕνα ἀμπέλι, καὶ κάτω ἀπὸ μιὰ συκιὰ ἐμεσημέριαζαν καὶ ἔτρωγαν κάμποσαις τρυγήτραις· ὅλαις μοῦ ἐφαίνονταν δούλαις, καὶ ἡ νέα ποὺ εἶχα ἰδῇ εἰς τὸ πρῶτο μου ὄνειρο ὡσὰν βα-

σίλισσα ἀναμεσόν τους· αὐτὴ μοῦ ἐδιάλεξε ἀπὸ τὸ καλάθι της ἕνα σταφύλι ραζακὶ κίτρινο 'σὰν ἄμπρα, καὶ μὲ τοῦτο ἐκόπη ὁ γλυκύτατος ἐκεῖνος ὕπνος. Μιὰ τρίτη φορά, πρὸς τὰ ξημερώματα, τὴν ὥραν ὁποὺ λέγουν πῶς ἀληθεύουν τὰ ὀνείρατα, πάλιν τὴν εἶδα μονάχην εἰς τὴν ἀκροθαλασσιά· καὶ ὅταν ἐσηκώθη ὁ ἥλιος αὐτὴ ἄρχισε νὰ πλύνῃ τὰ ἀσπρόρουχά της, καὶ νὰ τ' ἁπλόνῃ ἕνα ἕνα εἰς τοὺς βράχους νὰ στεγνώσουν· κ' ἔξαφνα μοῦ εἶπε· γαμπρέ μου, ἰδοὺ τὰ προικιά μου, μὴν ἀργήσῃς. Καὶ μὲ αὐτὸν τὸν λόγον της ἀκούσθηκε ἀπὸ τὴν ῥάχην τοῦτο τὸ τραγοῦδι·

Νὰ κάμουμε τῆς νύφης μας ἕνα χρυσὸ γαϊτάνι,
νὰ τό 'χῃ νὰ στολίζεται ταῖς τρεῖς γιορταῖς τοῦ χρόνου,
γιὰ νὰ τὸ βάνῃ τῇ Λαμπρῇ, γιὰ νὰ 'ναι λαμπροφόρα,
γιὰ νὰ τὸ βάνῃ τῶ Βαγιῶ, γιὰ νὰ 'ναι βαγιοφόρα,
γιὰ νὰ τὸ βάνῃ τῶ Φωτῶ, γιὰ νὰ 'ναι φωτισμένη,

καὶ ἠχολογοῦσαν πέρα πέρα τὰ βουνὰ καὶ τὸ πέλαγος. Ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν, πάντοτε σχεδόν, ἔβγαλμα ἡλίου, κατεβαίνω εἰς τὸ ἀκρογιάλι, καὶ τραγουδῶ μ' ἕναν δικόν μου σκοπὸν ἐκεῖνο τὸ χαριτωμένο τραγοῦδι· ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἡμέραν τὰ μάτια μου δὲν ἀπάντησαν γυναῖκα ὅμοιαν μὲ τὴν κόρην τῆς ὑπνοφαντασιᾶς μου, καὶ περιμένω ν' ἀληθεύσουν τὰ ὀνειρατά μου.

Ὅσο ἔλεγε αὐτὰ ὁ νέος, ὁ γέρος κρυοίδρονεν ὅλος ἀπὸ χαροτρομάρα· ἦταν ἐκείνη ἡ αὐλή του, τὸ πηγάδι του, ἡ σκαμνιά, ἡ ξανθομάλλα θυγατέρα του, καὶ ἡ γυναῖκα του· ἦταν ἐκεῖνο τὸ ἀμπέλι ὄχι μακρὰν ἀπὸ τὸ σπίτι του, μὲ τὴν μεγάλην συκιά, ἦταν ἐκεῖν' ἡ ἀκροθαλασσιά, ὄχι μακρὰν ἀπὸ τὸ χωριό του, καὶ ὅπου ἡ Φροσύνη ἐσυνηθοῦσε νὰ κατεβαίνῃ πολὺ ἐνωρὶς νὰ πλύνῃ πρὶν φθάσουν ἄλλαις γυναῖκες· ἦταν ἐκεῖνο ἕνα ἀπὸ τὰ τόσα νυφιάτικα τραγούδια τοῦ χωριοῦ του. Ὁ γέρος ἔκαμε πολλὴν δύναμιν γιὰ νὰ μὴ φανερωθῇ ἡ ταραχή του καὶ τοῦ ξεμυστηρευθῇ πρόωρα τὸ μεγάλο μυστικό. Ἀφοῦ συνῆλθε ὀλίγο, εἶπε τοῦ νέου·

— Βλέπω ὅτι εἶσαι ὀλίγο περήφανος· γιὰ τίποτε ἔχασες ἕνα καλὸ σπίτι· εἶμαι βέβαιος ὅτι ἂν ἐπήγαινες νὰ ζητήσῃς συμπάθειο τῆς κυρᾶς, αὐτοὶ δὲν ἤθελε σὲ διώξουν.

— Ἴσως ἔκαμα λάθος νὰ μὴ προσπέσω εἰς τὴν κυρίαν· ἀλλὰ ἔκαμα ὅ,τι μοῦ ἔλεγε μέσα μου ἡ ψυχή μου. Ἀποφάσισα νὰ βγάλω τὸ ψωμί μου εἰς τρόπον νὰ μὴ χρεωστῶ τίποτε κανενὸς καὶ νὰ μὴ μ' ἐξουσιάζῃ κανένας. Πρῶτα ἐστοχάσθηκα νὰ γείνω μισθωτὸς ἐργάτης εἰς τοὺς κήπους, ἐκεῖ 'ς τὰ περίχωρα τῆς πολιτείας· ἀλλὰ τὸ πιστεύεις; αἰσθάνθηκα πάντοτε μεγάλην ἀποστροφὴν δι' αὐτὸ τὸ ἔργον· ὅσαις φοραὶς βλέπω ἄνθρωπον σκυμμένον μὲ τὸ τσαπί του νὰ σκάφτῃ τὴν γῆν, μοῦ φαίνεται ὡς νὰ ἄνοιγε τὸν τάφον του· ὕστερα εἶναι ἀχάριστο πρᾶγμα νὰ βάζῃ εἰς τὴν γῆν φυτὰ καὶ νὰ μὴ τρώγῃ ἔπειτα ἀπὸ τοὺς καρποὺς ὁποὺ αὐτὸς ἔσπειρε μὲ τὸ χέρι του. Διὰ τοῦτο ἐπροτίμησα τὴν τέχνην τοῦ νεροκουβάλου· ὁ νεροκουβάλος δὲν ἔχει ἄνθρωπον ἐπάνω του, πουλεῖ τὸ πλέον ἐκλεκτό, τὸ πλέον ἐλεύθερο ἀπ' ὅλα τὰ στοιχεῖα· οἱ ἄλλοι, ὁποὺ ἀγοράζουν καρποὺς ἢ ἄλλα εἴδη γιὰ νὰ τὰ μεταπουλήσουν, ἔχουν πολλαῖς φοραῖς ἄδικα μαλώματα καὶ μὲ τοὺς πουλητὰς καὶ μὲ τοὺς ἀγοραστάς· ὁ νεροκουβάλος παίρνει χάρισμα ἕνα ἀπὸ τὰ εὐφραντικώτερα δῶρα τοῦ Θεοῦ, βάζει καὶ αὐτὸς τὸν κόπον του, καὶ δύναται νὰ ζήσῃ μεροδοῦλι μεροφάϊ ἀξιόλογα, καὶ ἂν εἶναι γερὸς καὶ δυνατός, ὡς εἶμαι ἐγώ, ἠμπορεῖ καὶ νὰ βάλῃ κατὰ μέρος ὀλίγα χρήματα γιὰ κάθε περίστασιν.

[Ἕπεται συνέχεια] ΙΑΚΩΒΟΣ ΠΟΛΥΛΑΣ

ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Ἐρευνᾶτε τὰ Λεξικά!

Ἐπάνω εἰς τὸ τραπέζι μου εὑρίσκω χρυσόδετον τὸν πρῶτον τόμον τοῦ «Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ.»[1] Μὲ περίεργον αἴσθημα κατακτητοῦ ποὺ ἀσφαλῶς κρατεῖ τὴν λείαν του καὶ θὰ πληρώσῃ πόθους του μ' αὐτὴν καὶ θὰ πραγματοποιήσῃ προσδοκίας του, ρίπτομ' ἐπὶ τοῦ ὀγκώδους τόμου, καὶ στρέφω τὰ φύλλα του καὶ ψάχνω τὰς σελίδας του καὶ ὀσφραίνομαι τὸν χάρτην του· καμμία εὐωδία δὲν εἰσδύει τόσον μέσα εἰς τὴν ψυχήν μου, ὅσον εἰσδύει ἡ ὀσμὴ τῶν νεοτυπωμένων ἢ τῶν παλαιῶν συγγραμμάτων, ἐκείνων ποὺ μᾶς ἔρχονται ἄκοπα ἀπὸ τὸ βιβλιοπωλεῖον ἢ ἐκείνων ποὺ ἐξάγομεν ἀπὸ τὰ βάθη τῆς βιβλιοθήκης· κάθε βιβλίον ἔχει τὸ ἄρωμά του, ὡς ἔχει κάθε συγγραφεὺς τὸ ὕφος του. Πιστεύεις τότε, ὅτι δὲν εὐωδιάζουν μόνον τὰ ῥόδα καὶ τ' ἁγιοκλήματα, ἀλλὰ καὶ αἱ φράσεις καὶ οἱ στίχοι, ἄνθη τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐμπνεύσεως· τὸ ἔαρ δὲν ἁπλώνεται μόνον εἰς τὸν κόσμον ποὺ μᾶς περιστοιχίζει· τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς οἱ ἀπρίλιοι εἶνε μυριανθεῖς καὶ μυροβόλοι ὡς ἐκεῖνοι τῆς φύσεως· καὶ ἴσως περισσότερον ἀκόμη. Ἀλλὰ διὰ νὰ τοὺς ἀντιληφθῆτε αὐτούς, διὰ νὰ θαμβωθῆτε ἀπὸ αὐτούς, διὰ νὰ μοσχοβολισθῆτε μὲ αὐτούς, χρειάζεται ἰδιαιτέρα, μυστηριώδης κάπως καὶ λεπτεπίλεπτος αἴσθησις, προνόμιον τῶν ὀλίγων. Ἐκεῖνος ποὺ δὲν αἰσθάνεται μὲ συγκίνησιν τὸ μοσχοβόλημα τῶν τυπωμένων σελίδων δὲν τρέφει πραγματικὴν ἀγάπην πρὸς τὰ βιβλία· καὶ ὁ τοιοῦτος δὲν εἶνε ἄξιος νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν ναὸν τῆς Γνώσεως.

«Ποῦ, Φαντασία, μὲ πλανᾷς;» εἶνε ἀνάγκη νὰ ἀναφωνήσω, ὡς ὁ ποιητής. Αἱ σελίδες τοῦ

1 «Λεξικὸν Ἐγκυκλοπαιδικὸν» ἐκδιδόμενον ἐπιμελείᾳ Ν. Γ. Πολίτου. Ἀθήνησι. Μπάρτ καὶ Χίρστ ἐκδόται, ὁδὸς Πανεπιστημίου ἀρ. 53.

ὑπ' ὄψιν μου τόμου δὲν ἀναδίδουν καμμίαν ὀσμήν· ἀλλὰ μήπως δὲν ὑπάρχουν καὶ ἄοσμα ἄνθη, σπάνια, ὡραῖα; Ναὶ μὲν δὲν εἶνε πολὺ εὐάρμοστος ἡ παρομοίωσις Ἐγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ πρὸς καμέλιαν, ἀλλὰ δὲν ἔχω καὶ σκοπὸν νὰ ἐπιμείνω εἰς αὐτήν. Ὁμοίως ἀπατᾶσθε ἂν τυχὸν ἐνομίσατε ὅτι προτίθεμαι νὰ *κρίνω* τὸ ἔργον τῶν ἐξαιρέτων ἐκδοτῶν κ. κ. Μπάρτ καὶ Χίρστ, τὸ γέννημα κοινοῦ, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον εὐσυνειδήτου μόχθου, τόσων λογίων. Πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν θὰ ἐχρειάζοντο προσόντα πολυμαθείας καὶ κριτικῆς σοφίας, τῶν ὁποίων φεῦ! στεροῦμαι. Βεβαίως κάθε ἄνθρωπος, ἐκφράζων ἐπὶ τοῦ χάρτου τὰς σκέψεις του, τὰ αἰσθήματα, τὰ δημιουργήματά του, ὅσον καὶ ἂν δὲν τὸ ὑποπτεύῃ, ἐκτελεῖ συγχρόνως καὶ κριτικοῦ ἐργασίαν. Δὲν εἶνε τόσον χωρισμένα τὰ σύνορα τῶν συγγραφέων ποὺ παράγουν καὶ τῶν κριτικῶν ποὺ ἐξελέγχουν τοὺς συγγραφεῖς· μέσα εἰς τοὺς ἐνθεωτάτους τῶν ποιητῶν ὑπάρχει, συνηθέστατα, κρυμμένος ἕνας κριτικός· πολλάκις τοῦ σοφωτάτου κριτικοῦ τὰ δόγματα εἶνε ἀποτέλεσμα τῆς ποιητικῆς ἀντιλήψεως τῶν πραγμάτων. Ἡ Φαντασία εἶνε ἡ πρώτη ἀρχὴ καὶ ὁ ἔσχατος λόγος τοῦ πνεύματος· ἀλλ' ἡ φαντασία εἶνε παστωμένη μὲ τὸ ἅλας τῆς κρίσεως. Ὅπερ ὅμως δὲν ἐμποδίζει τὴν θαυμασίαν ἐξέλιξιν τῶν πνευματικῶν, δηλονότι τῶν φιλολογικῶν καὶ καλλιτεχνικῶν εἰδῶν διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐξέλιξιν ποὺ ἀνεβίβασε τὴν ποίησιν τοῦ αἰῶνος τούτου εἰς μεταφυσικώτατα ὕψη, καὶ τὴν κριτικὴν ἀπὸ σχολαστικῆς καὶ δογματικῆς κενολογίας μετεμόρφωσεν εἰς ἱστορικὴν ἐπιστήμην, ἐνισχυομένην ἀπὸ τὴν Φυσιογνωσίαν.

Ἡμεῖς ποὺ εἴμεθα ὀλίγον ἀπὸ ὅλα, καὶ λόγων ὄχι συγγραφεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον αὐτοσχεδιασταί, νομίζω ὅτι δὲν ἐγράφη νὰ προσατενίσωμεν τοιαύτην ἐπιστήμην—διὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους λόγους—οὐδὲ μακρόθεν κἄν, ὡς Μωϋσεῖς. Ἂς ὀνειροπολῶμεν τὴν γῆν τῆς Ἐπαγγελίας τὴν ἄγνωστον, ἀλλὰ συγχρόνως, ἂς καλλιεργῶμεν τὴν γνώριμον γῆν, ἐκείνην ποὺ πατοῦμεν, τὸν πράσινον καὶ σκιερὸν κῆπον, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον προκόπτουν θαλερὰ τὰ δένδρα τῶν εἰκόνων καὶ προχύνονται μὲ μουσικὸν μουρμούρισμα τὰ ρυάκια τῶν ἐντυπώσεων. Μέσα εἰς τὸν κῆπον τοῦτον μεταφέρω πρὸς ἀναδίφησιν τὸ «Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν» τῶν κ. κ. Μπάρτ καὶ Χίρστ. Ἄλλοι ἂς σημειώσουν τὰς ἐλλείψεις του, ἂς ἐξελέγξουν χωριστὰ καὶ αὐστηρὰ τὰ ἄρθρα τῶν συνεργατῶν του, ἂς ὑποδείξουν τὰ διορθωτέα καὶ τὰ ἀδιόρθωτα· ἀλλὰ καὶ οὗτοι δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦν ὅτι γνησιωτέρα κριτικὴ εἶνε ἡ ἐξαίρουσα τὴν ἀρετὴν τῶν ἔργων ἀπὸ τὴν ἐπιμένουσαν εἰς τῶν κακιῶν τὴν ἔξαρσιν. Τὸ ἔργον ἔχει βεβαίως ἐλαττώματα· δὲν εἶνε δικήμου δουλειὰ ἡ ἀνακάλυψίς των. Ἐγὼ βλέπω ὅτι τὸ Λεξικὸν τοῦτο ἐγκαινίζει εἰς τὴν Ἑλλάδα σημαντικὴν ἐργασίαν, τῆς ὁποίας ἡ ἔλλειψις ἦτο πλέον ἢ ἐπαισθητή· ἤρχισεν ὑπὸ λαμπροὺς οἰωνοὺς· ἀνεπτυγμένοι καὶ φιλότιμοι ἐκδόται, σοφοὶ ἐπιμεληταί, καὶ λεγεὼν ὅλη λογίων ἐκ τῶν διακρινομένων εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς διανοητικῆς ἐνεργείας, πρεσβύτεροι καὶ νεώτεροι, ἀποτελεσματικῶς συνενοῦσι τοὺς ἀγῶνάς των ἐν αὐτῷ. Ἀπὸ τὸ 1889 ἔτος τῆς ἐνάρξεως, ἡ κατὰ τεύχη ἔκδοσις ἐξακολουθεῖ ἀνελλιπῶς. Μετὰ πάροδον χρόνου τινὸς ἡ ἑλληνικὴ ἐγκυκλοπαιδεία θὰ ἀποκτήσῃ πολύτιμον καὶ πολύτιμον μνημεῖον. Μία ἀπὸ τὰς σημαντικωτάτας ἐλλείψεις τῆς νεοελληνικῆς κοινωνίας ποὺ ἀξιοῖ νὰ λέγεται ἀνεπτυγμένη καὶ γραμματισμένη, εἶνε ἡ ἔλλειψις ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως. Καὶ ἀκριβῶς μόνη ἡ τοιαύτη μόρφωσις ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ ἀνάπτυξιν καὶ διακρίνει τοὺς ἀληθινὰ γραμματισμένους ἀπὸ τοὺς δασκαλικὰ πεπαιδευμένους. Μὲ τὸ φάρμακον τῆς ἐγκυκλοπαιδείας φονεύεται τὸ βακτηρίδιον τῆς ψευδοπαιδείας· μὲ τὰς ἐγκυκλοπαιδικὰς γνώσεις ἀποφεύγομεν τὸν σκόπελον τῆς σχολαστικότητος, κατὰ τοῦ ὁποίου συντρίβονται οἰκτρῶς ἰσχυραὶ καὶ ἀσθενεῖς διάνοιαι, ἄσοφοι καὶ πάνσοφοι. Ἓν ἀπὸ τὰ σοφώτερα παραγγέλματα εἶνε τὸ «Ἐρευνᾶτε τὰς Γραφάς!» Ἂς ἐρευνῶσι τὰς Γραφὰς οἱ φιλόθρησκοι καὶ πᾶς φιλαναγνώστης. Ὑπάρχει ἓν ἄλλο πολὺ σοφώτερον καὶ τοῦτο ὑποβάλλω, ὡς δειλὴν παραίνεσιν, πρὸς πάντας ἐκείνους ποὺ ἐργάζονται πνευματικῶς καὶ κυριεύονται ἀπὸ τὸ ὄνειρον τῆς φιλολογικῆς δόξης: *Ἐρευνᾶτε τὰ Λεξικά*! Εἶχε δίκαιον ὁ διδάσκαλος ἐκεῖνος νὰ συστήνῃ τακτικὰ εἰς τοὺς μαθητάς του, ἀντὶ μυθιστορήματος, νὰ κατακλίνωνται κάθε βράδυ μὲ ἓν Λεξικὸν ἀνὰ χεῖρας. Εἶχε δίκαιον δὲν ἐνθυμοῦμαι τώρα, ποῖος ἔξοχος ποιητὴς νὰ λέγῃ, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις ἑνὸς ἐγκυκλοπαιδικοῦ λεξικοῦ τὸν διασκεδάζει καὶ τὸν συγκινεῖ περισσότερον ἀπὸ τοὺς «Τρεῖς Σωματοφύλακας» τοῦ Δουμᾶ. Εἶχε δίκαιον ὁ Θεόφιλος Γωτιέ, μόλις τοῦ παρουσιάσθη ποτὲ ὁ διάσημος ποιητὴς Βοδελαίρ, νέος τότε καὶ ἄγνωστος, νὰ τὸν ἐρωτήσῃ ἀμέσως:— Διαβάζετε Λεξικά;— Ὁ εὐφάνταστος φίλος μου *** ποὺ εἶνε ὅλος νοῦς καὶ καρδία, τὰς γλυκυτέρας ὥρας τῆς ζωῆς του διέρχεται μέσα εἰς τὸ Ἀναγνωστήριον τῆς Βιβλιοθήκης τῆς Βουλῆς, καταβροχθίζων τὴν μεγάλην Ἐγκυκλοπαιδείαν τοῦ Λαρούς καὶ τὸ Ἀρχαιολογικὸν Λεξικὸν τοῦ Σμίθ. Ὁ αὐτὸς φίλος μου ὡς ἓν ἀπὸ τὰ σοφώτερα ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ ὅτι ἡ ἐθνικὴ γλῶσσα, ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εἶνε μία σήμερον, καὶ εἶνε αὕτη ἡ στιγματιζομένη ὡς *χυδαία*, θεωρεῖ, μὲ ὅλην του τὴν ἀτέλειαν, τὸ Λεξικὸν τῆς δημοτικῆς διαλέκτου ποὺ ἐξέδωκεν ὁ Βυζάντιος. Τὸ

ἀνοίγει συχνά, διατρέχει τὰς σελίδας του, ἐπιθεωρεῖ πρῶτον ὡς στρατάρχης διὰ τοῦ βλέμματος τὰς λεγεῶνας τῶν λέξεων, ποῦ ἔχουν ὅλαι χρῶμα, ὅλαι χαρακτῆρα καὶ ζωήν, καὶ ὅλαι ἀπευθύνονται συγχρόνως καὶ εἰς τὸν νοῦν καὶ εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἕλληνος, θέλει δὲν θέλει οὗτος νὰ τὸ ἐννοήσῃ. Ἔπειτα μεγαλοφώνως ἀπαγγέλλει τὰς δημοτικὰς λέξεις, διὰ τὴν σημασίαν τῶν ὁποίων, ἐννοεῖται, δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ συμβουλευθῇ περαιτέρω τὸν λεξικογράφον, καὶ βλέπει, ὡς ψηλαφητήν, τὴν ψυχὴν τῆς πατρίδος, καὶ καθηδύνεται καὶ κρατύνει τὴν πεποίθησίν του. Ἂν ὄχι μὲ τοῦ φίλου μου τὸν ἐνθουσιασμόν, ἀλλὰ μὲ πόθον καὶ μὲ ἀγάπην σκύβω ἐπάνω εἰς τὰ πυκνοτυπωμένα φύλλα τοῦ Λεξικοῦ τούτου, καὶ ὑφίσταμαι τὴν δοκιμασίαν ποικίλων ἐντυπώσεων, ὡς ταξειδιώτης, παραπλέων παραλίαν ποῦ μεταβάλλει ὄψιν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν, καὶ ἀπὸ τῶν Ἀθηνῶν πετῶ εἰς τὰς Αἴγας καὶ ἀπὸ ἐκείνας εἰς τὴν Αἰγινητικὴν τέχνην, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὰ Αἰθέρια ἔλαια, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Αἰκατερίνην, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Αἰσθητικήν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Αἰτήν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὴν Ἀλεξανδρινὴν φιλοσοφίαν καὶ οὕτω καθεξῆς. Καὶ φαντάζομαι τὸ Ἐγκυκλοπαιδικὸν Λεξικὸν ὡς Σφίγγα ἐν ταὐτῷ καὶ Οἰδίποδα, θέτον ὁμοῦ καὶ λύον τὸ μέγα αἴνιγμα. Καὶ ἐπαναλαμβάνω τὸ τοῦ φιλοσόφου: «Αἱ λέξεις εἶνε εἰκόνες, τὸ Λεξικὸν εἶνε τὸ Σύμπαν κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν. Πάντα τὰ ἄλλα βιβλία περιέχονται μέσα εἰς αὐτό· δὲν ὑπολείπεται ἢ νὰ τὰ σύρωμεν ἔξω.»

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΕΔΩ Κ' ΕΚΕΙ

Οἱ ἔμποροι καὶ οἱ βιομήχανοι τῆς Εὐρώπης, ἀφ' οὗ ἐξήντλησαν τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ καὶ συνήθη μέσα τῆς ρεκλάμας, μηχανῶνται σχεδὸν καθ' ἑκάστην νέους τρόπους, τινὲς ἐκ τῶν ὁποίων περιποιοῦσιν ἀληθῶς τιμὴν εἰς τὴν ἐφευρετικότητά των. Εἷς ἐκ τούτων εἶνε καὶ ἡ κάτωθι ζωντανὴ ἀγγελία, περὶ ἧς ἀναγινώσκομεν τὰ ἑπόμενα εἰς γερμανικὴν ἐφημερίδα.

Παιδαγωγός τις εἶχεν ὁδηγήσει ζεῦγος μικρῶν παιδίων εἰς περίπατον ἐντὸς δημοσίου κήπου τοῦ Βερολίνου. Ἦσαν ταῦτα δίδυμοι ἀδελφοί, καὶ τὸ ἓν ἦτο ἀκριβῶς πανομοιότυπον τοῦ ἄλλου. Ἐν ᾧ ἔπαιζον ἐκεῖ πλησίον, ἡ παιδαγωγὸς των συνῆψεν ὁμιλίαν μετά τινος φίλης της, μετ' ὀλίγον δὲ ἀποχωρισθεῖσα αὐτῆς ἐστράφη καὶ ἀνεζήτησε τὰ παιδία· ἀλλὰ πρὸς μεγάλην της ἔκπληξιν παρετήρησεν ὅτι εἶχον γείνει ἄφαντα. Ἐρωτήσασα ἀγυιόπαιδά τινα, ὅστις ἐκάθητο ἐκεῖ εἰς ἓν θρανίον τοῦ κήπου, ἔμαθεν ὅτι τὰ παιδία εἶχον ἀπομακρυνθῆ πρὸ ὀλίγων στιγμῶν, ὁδηγούμενα ὑπό τινος γέροντος, ὅστις τοῖς εἶχεν ἀγοράσει ζαχαρωτά. Μὴ τολμῶσα νὰ ἐπανέλθῃ οἴκαδε ἄνευ αὐτῶν, ἡ παιδαγωγὸς ἔσπευσεν ἀνήσυχος εἰς ἀναζήτησίν των. Μετὰ πολλὰς δὲ περιπλανήσεις ἀνὰ τὰς ἀγυιὰς τῆς πόλεως, ἔφθασεν ἐπὶ τέλους εἰς μέρος τι ὅπου ἦτο πλῆθος πολὺ συνηθροισμένον, καὶ διασχίσασα αὐτὸ διέκρινεν αἴφνης ἐν τῷ μέσῳ τὰ δίδυμα, ἅτινα ἦσαν τὸ ἀντικείμενον τῆς γενικῆς περιεργείας. Τὸ ἓν εὑρίσκετο εἰς ρυπαρὰν καὶ ἐλεεινὴν κατάστασιν, ἐν ᾧ τὸ ἄλλο ἐξ ἐναντίας ἦτο ηὐτρεπισμένον καὶ καθαρώτατον, ἔφερε δὲ ἐπὶ τοῦ στήθους του μέγα τεμάχιον χάρτου μὲ τὴν ἑξῆς ἐπιγραφήν: «Ὁ σάπων, μὲ τὸν ὁποῖον τὸ παιδίον αὐτὸ ἐκαθαρίσθη, εὑρίσκεται ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Ν. Κ., Κεντρικὴ ὁδός, ἀρ. 25.»

Ἐν Ἰαπωνίᾳ, ὁ συνήθης τύπος τῶν προσκλήσεων εἰς γεῦμα εἶνε ὁ ἑξῆς: «Σᾶς ζητῶ συγγνώμην διὰ τὴν π ρ ο σ β ο λ ὴ ν τὴν ὁποίαν σᾶς κάμνω προσκαλῶν ὑμᾶς νὰ συμμετάσχητε τοῦ δείπνου μας. Ἡ οἰκία μας εἶνε στενόχωρος καὶ ρυπαρωτάτη· οἱ τρόποι μας χονδροὶ καὶ ἀγροῖκοι· ἐξ ὅλων τῶν φαγητῶν κἀνὲν ἴσως δὲν θὰ εὕρητε τῆς ἀρεσκείας σας. Ἐν τούτοις εὐελπιστῶ ὅτι θὰ ἀξιώσητε νὰ ἔλθητε εἰς τὸ δεῖπνόν μας εἰς τὰς ἓξ μ. μ. τῆς Κυριακῆς.» Μεταβαίνοντες εἰς τὴν οἰκίαν, εὑρίσκετε αὐτὴν μὲν ἀπαστράπτουσαν ἐκ καθαριότητος καὶ φιλοκάλως διακεκοσμημένην, τὸν δὲ οἰκοδεσπότην καὶ τὴν οἰκοδέσποιναν καθ' ὑπερβολὴν εὐπροσηγόρους καὶ περιποιητικούς. Τὸ δεῖπνον συνίσταται ἐκ δωδεκάδος καὶ πλέον ἐδεσμάτων, ἐκλεκτῶν καὶ πλουσίων. Ἀλλ' ἡ Ἰαπωνικὴ ἐθιμοτυπία, ὅπως καὶ ἡ Κινεζική, ἀπαιτεῖ νὰ μεταχειρίζωνται ὅλην τὴν δυνατὴν ταπεινοφροσύνην, ὅπως τιμήσωσι κάλλιον τὸν ξενιζόμενον!

Ἐν Ἀραβίᾳ, βλαστάνει φυτὸν παράδοξον, ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἐπιφέρει εἰς τὸν τρώγοντα τοὺς σπόρους του. Ἔχει μέτριον μέγεθος, λαμπρὰ κίτρινα ἄνθη καὶ χνοῶδες περισπέρμιον, ἐντὸς τοῦ ὁποίου περιέχονται δύο ἢ τρεῖς σπόροι, ἔχοντες μέγεθος μικρῶν φασήλων. Οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου, ἐν τῷ ὁποίῳ παράγεται τὸ φυτὸν τοῦτο, ξηραίνουσι τοὺς σπόρους του καὶ κατασκευάζουσιν ἐξ αὐτῶν κόνιν. Μικρὰ δόσις τῆς κόνεως ταύτης ἔχει διεγερτικὴν ἐπίδρασιν, καθόσον ὁ καταπίνων αὐτήν, καὶ ἂν εἶνε ὁ νηφαλιώτερος καὶ σοβαρώτερος τῶν ἀνθρώπων, ἀρχίζει νὰ χορεύῃ, νὰ κραυγάζῃ, νὰ γελᾷ θορυβωδῶς καὶ νὰ πηδᾷ τῇδε κἀκεῖσε ὡς παράφρων ἐπὶ ὥραν ὁλόκληρον. Ἅμα παρέλθῃ ὁ χρόνος οὗτος, ἐπέρχεται ἡ ἐξάντλησις, καὶ ὁ ἐν διεγέρσει εὑρισκόμενος παραδίδεται εἰς πολύωρον ὕπνον, ἀφυπνιζόμενος δὲ οὐδόλως ἐνθυμεῖται τὴν προηγηθεῖσαν παραφορά του.

Λ.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἐκτὸς τῆς Ἀγίας Γραφῆς, οὐδὲν ἄλλο βιβλίον ηὐτύχησε νὰ ἔχῃ ὅσας ἐκδόσεις ὁ Δὸν Κιχώτος. Δὲν παρῆλθον ἀκόμη 300 ἔτη ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἀριστουργήματος τοῦ Θερβαντὲς καὶ ἐγένοντο ἕκτοτε 528 ἐκδόσεις αὐτοῦ εἰς τὴν ἱσπανικήν, 304 εἰς τὴν ἀγγλικήν, 179 εἰς τὴν γαλλικήν, 99 εἰς τὴν ἰταλικήν, 84 εἰς τὴν πορτογαλλικήν, 75 εἰς τὴν γερμανικήν, 18 εἰς τὴν Σουηδικήν, 9 εἰς τὴν πολωνικήν, 8 εἰς τὴν δανικήν, 6 εἰς τὴν ρωσσικήν, 5 εἰς τὴν ἑλληνικήν, 3 εἰς τὴν ρουμανικήν, 4 εἰς τὴν καταλανικήν, 1 εἰς τὴν βασκὴν καὶ 1 εἰς τὴν λατινικήν — ἐν συνόλῳ 1324 ἐκδόσεις.

— Αἱ παρισιναὶ ἐφημερίδες παρέσχον ἐσχάτως πληροφορίας τινάς, προώρους ἴσως καὶ ἀρκετὰ φαντασιώδεις, περὶ τῆς διαθήκης τῆς Πάττη. Ποῖος θὰ εἶνε ὁ εὐτυχὴς κληρονόμος τοῦ περιφήμου «ριπιδίου τῶν αὐτογράφων» τὸ ὁποῖον κατέχει ἡ θεία ἀοιδός; Ἐπ' αὐτοῦ ὁ Τζάρος ἔχει γράψει ἰδιοχείρως: «*Οὐδὲν κατεννάξει ὅσον τὸ ᾆσμά σας*», ὁ αὐτοκράτωρ Γουλιέλμος Α'. τῆς Γερμανίας: *Εἰς τὴν ἀηδόνα πασῶν τῶν ἐποχῶν*· ἡ Χριστίνα τῆς Ἱσπανίας: *Εἰς τὴν Ἱσπανίδα, μία βασίλισσα εὐτυχὴς διότι τὴν καταριθμεῖ μεταξὺ τῶν ὑπηκόων της* (πράγματι ἡ Πάττη ἐγεννήθη ἐν Μαδρίτῃ τῷ 1843 ἐκ πατρὸς καὶ μητρὸς ἰταλῶν)· ἡ βασίλισσα Βικτωρία: *Ἐὰν εἶνε ἀληθὲς τὸ λεγόμενον ὑπὸ τοῦ Βασιλέως Λὴρ «γλυκεῖα φωνή, δῶρον πολύτιμον διὰ γυναῖκα» σεῖς εἶσθε, ἀγαπητή μου Ἀδελίνα, ἡ πλουσιωτέρα τῶν γυναικῶν.* Ἡ βασίλισσα τῶν Βέλγων ἐχάραξε τοὺς πρώτους στίχους τοῦ *Φιλήματος*. Ὁ αὐτοκράτωρ τῆς Αὐστρίας καὶ ἡ βασίλισσα Ἐλισάβετ ἠρκέσθησαν νὰ ἐπιθέσωσι τὰς ὑπογραφάς των· μέσῳ δὲ τῶν βασιλικῶν τούτων αὐτογράφων διακρίνεται καὶ κυριαρχεῖ ἡ ὑπογραφὴ τοῦ Θιέρσου, ὡς προέδρου τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, κάτωθεν τῆς φράσεως: *Βασίλισσα τοῦ ᾆσματος, θλίβω τὴν χεῖρά σας.*

— Ἐν Πετρουπόλει ἐξετελέσθησαν ἐσχάτως πειράματα φωτισμοῦ μεγάλων ἐκτάσεων ἐδάφους δι' ἀεροστάτου φέροντος ἠλεκτρικὸν λαμπτῆρα κατοπτεύσεως, δυνάμεως 5,000 κηρίων. Ἐξ ὕψους 600 μέτρων καὶ μεθ' ὅλην τὴν πυκνὴν ὁμίχλην, ἡ ἠλεκτρικὴ προβολὴ ἐκάλυπτεν ἐπιφάνειαν 500 μέτρων· ἐξ ὕψους δὲ 150 μέτρων ἡ φωτιζομένη ἐπιφάνεια εἶχε περίμετρον ἑνὸς χιλιομέτρου. Ἡ συσκευὴ θὰ δοκιμασθῇ καλλίτερον κατὰ τὰ προσεχῆ γυμνάσια πολιορκίας, τὰ ὁποῖα θὰ τελεσθῶσι πρὸ τοῦ φρουρίου Ἰβανγορὸδ κατὰ Ὀκτώβριον.

— Χρηστὸς οἰκογενειάρχης, πεντηκοντούτης περίπου τὴν ἡλικίαν, ηὐτοκτόνησεν ἐσχάτως ἐν Βυτίνῃ τῆς Γορτυνίας διὰ τοιαύτην αἰτίαν. Κυριακήν τινα ὁ δωδεκαετὴς αὐτοῦ υἱὸς ἀφῄρεσεν ἐκ τῆς οἰκίας τοῦ ἱερέως πέντε δραχμάς. Ὁ ἱερεὺς ἀνηνέχθη εἰς τὸν εἰρηνοδίκην, οὗτος δὲ διέταξε τὴν σύλληψιν τοῦ παιδίου, τὸ ὁποῖον καὶ συλλαβὼν ἀμέσως ὁ σταθμάρχης ἔδεσε καὶ περιήγαγεν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς τῆς κωμοπόλεως, παροτρύνων τοὺς ἀγυιόπαιδας νὰ πτύωσιν αὐτὸ καὶ νὰ τὸ κτυπῶσι διὰ σαπρῶν καρπῶν. Τὴν βάρβαρον ταύτην πομπευσιν μὴ δυνηθεὶς νὰ ὑποφέρῃ ὁ φιλότιμος πατήρ, ἀπηγχονίσθη, ἀφήσας τὴν ἑπομένην σημείωσιν· «Ἂς ὄψεται ὁ Παπαθοδωρος, ὁ ὁποῖος οὔτε ὡς παπᾶς, οὔτε ὡς γείτων ἐφέρθη»· καὶ πέντε δραχμὰς ἴν' ἀποδοθῶσιν εἰς τὸν σκληρὸν ἱερέα. Ταῦτα κατὰ τοὺς *Καιροὺς*.

— Τὸ αὐτοκρατορικὸν ζεῦγος τῆς Γερμανίας ἀπέκτησε τελευταῖως θυγατέρα, πρώτην ταύτην μετὰ σειρὰν ἐξ υἱῶν.

— Εἶνε ἀξία ἰδιαιτέρας μνείας ἡ ἐμφάνισις τῆς πρώτης ἐν Ἑλλάδι καθημερινῆς ἐπαρχιακῆς ἐφημερίδος, ἥτις ἤρχισεν ἐκδιδομένη ἐν Κερκύρᾳ ὑπὸ τὸν τίτλον *Τὰ Νέα τῆς Ἡμέρας* ὑπὸ τοῦ κ. Λευθεριώτου. Πρὸς τὸ παρὸν εἶνε μικρὰ τὸ σχῆμα, εἰς ἡμίφυλλον ἀτελῶς τυπουμένη ἐκ τῶν ἐνόντων· ἀλλ' ἀφ' οὗ τὸ πρῶτον βῆμα ἐγένετο, ὑπάρχει ἐλπὶς ὅτι θὰ προαχθῇ ταχέως, ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς κοινωνίας τῆς Κερκύρας τῆς μᾶλλον ἴσως φιλοπροόδου ἐκ τῶν ἑλληνικῶν καὶ πολιτισμένης.

— Ὁ δοὺξ τῆς Ὑόρκης, ὁ ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ μετακληρονόμος τοῦ στέμματος τῆς Ἀγγλίας, ἀπῆλθεν εἰς Ἀϊδελβέργην ἔνθα θὰ διέλθῃ τὸν χειμῶνα φοιτῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ὑπὸ τὰς ὁδηγίας τοῦ καθηγητοῦ Ἴνε, εἰς οὗ τὸν οἶκον κατέλυσεν.

— Ἐκτὸς τῆς ἀποθανούσης Σοφίας Κοβαλέβσκα, ἥτις ἐδίδασκεν ἀνώτερα μαθηματικὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Στοκχόλμης, δύο γυναῖκες σήμερον ἐν Εὐρώπῃ κατέχουσιν ἕδρας πανεπιστημιακάς: ἡ Κα Kempin Spyri, διδάσκουσα Ρ. Δίκαιον ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τῆς Ζυρίχης καὶ ἡ Κα Κατάνη, ἱστολογίαν ἐν τῷ τῆς Βονωνίας. Ἤδη πρόκειται νὰ διορισθῇ ἐν Παρισίοις καὶ ἡ τρίτη, ἡ δεσποινὶς Ἰωάννα Σωβέν, διδάκτωρ τὰ Νομικά.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

Τί εἶνε ἀμαθής; — Πνεῦμα ἄνευ παρελθόντος. — Τί εἶνε μαθητής; — Πνεῦμα ἐργαζόμενον πρὸς ἀπόκτησιν παρελθόντος.

*

Ὁ ἀληθὴς ἔρως ὁμοιάζει πρὸς τὰ φαντάσματα: Ὅλος ὁ κόσμος ὁμιλεῖ περὶ αὐτῶν, ἀλλ' ὀλίγιστοι τὰ εἶδον.

*

Ἡ δυσπιστία εἶνε ἐνίοτε ἐλάττωμα ἀνθρώπου ἀνοήτου, ἡ δ' εὐπιστία εὐφυοῦς.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικὰ

Εἰς τὸ τεῦχος τοῦ μηνὸς Αὐγούστου τοῦ Ἀγγλικοῦ Περιοδικοῦ «The Eastern ant Western Review» ἐδημοσιεύθη μετάφρασις τοῦ *Χρυσάνθου*, διηγήματος τοῦ κ. Α. Καρκαβίτσα, φιλοτεχνηθεῖσα ὑπὸ τῆς Κας Ἔδμονδς.

— Ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Ὀλυμπίων ὡρίσθησαν κριταὶ τοῦ ἐφετεινοῦ Φιλαδελφείου ποιητικοῦ Διαγωνισμοῦ οἱ κ. κ. Ι. Πανταζίδης, Α. Ἀναγνωστάκης καὶ Ἄγγελος Βλάχος. Ὑπὸ τοῦ τελευταίου τούτου, ὡς εἰσηγητοῦ, θἀναγνωσθῇ ἡ ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων ὑπερτεσσαράκοντα ποιημάτων κρίσις ἐν τῷ Ζαππείῳ, περὶ τὰ μέσα τοῦ προσεχοῦς Ὀκτωβρίου.

— Ἀγγέλλεται ἐκ Τυφλίδος ὁ θάνατος τοῦ Kamar Katiba, ἀρμενίου ποιητοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ φλογερώτατα πατριωτικὰ ποιήματα ἀπολαύουσι μεγάλης δημοτικότητος ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Ὁ Kamar Katiba ἤρξατο τοῦ σταδίου του δέκα καὶ ἐννεαετής.

Ἐπιστημονικὰ

Ἐκ Γοτίγγης ἀγγέλλεται ὁ θάνατος ἑνὸς τῶν μεγίστων συγχρόνων νομοδιδασκάλων, τοῦ Ροδόλφου Γέριγκ. Γεννηθεὶς τῷ 1818 διωρίσθη εἰκοσιπενταετὴς μόλις ὑφηγητὴς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, ἔκτοτε δ' ἐδίδαξεν ὡς καθηγητὴς ἐν Βασιλείᾳ, Ρόστοκ, Κιέλῳ, Γίσσεν, περάνας τὸ στάδιόν του, μετ' ὀλιγοχρόνιον ἐν Βιέννῃ διαμονήν, ἐν Γοτίγγῃ. Ἐκ τῶν συγγραμμάτων του θεωρεῖται ἄριστον τὸ «Περὶ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ρωμαϊκοῦ Δικαίου κατὰ τὰς διαφόρους βαθμίδας τῆς ἀναπτύξεως», ἀποτελέσαν ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπιστήμης καὶ περιβληθὲν κῦρος ἀναφαίρετον.

— Περιεργόταται ἀνακαλύψεις ἐγένοντο ἐν ταῖς καταβόθραις τῆς Μαντινείας. Ὁ μηχανικὸς κ. Σιδερίδης εἰσχωρήσας εἰς τὰ ἐνδότερα εὗρεν ἐντὸς αὐτῶν θαυμασίους σταλακτίτας καὶ σταλαγμίτας· προχω-

Nous n'oublierons jamais que la Grèce, en 1870, voulut bien se souvenir que la France a fait quelque chose pour le monde. Cette générosité nous consola de bien des ingratitudes; elle confirmera la France libérale dans sa politique, qui est d'aimer les nations jeunes, qui veulent être, qui sont dignes d'exister

22 mai 1888.

E Renan

ΑΥΤΟΓΡΑΦΟΝ ΡΕΝΑΝ

ρήσας δὲ διὰ παντοίων στοῶν εἰς ἀπόστασιν 350 μέτρων ἀπὸ τῆς εἰσόδου, εὑρέθη ἐντὸς μεγαλοπρεποῦς αἰθούσης μήκους 80 μ., πλάτους 60 καὶ ὕψους 8-10, μεστῆς ποικιλοσχήμων σταλακτιτῶν παλλεύκων καὶ ἀποθαμβούντων. Ἐν ἄλλῃ αἰθούσῃ εὑρέθησαν καὶ ἀνθρώπινοι σκελετοί. Ὁ κ. Σιδερίδης ἐφωτογράφησε διάφορα μέρη τοῦ σπηλαίου οὗ τὸ μῆκος ἐκ τῆς καταβόθρας τῆς Κάψιας ἀνέρχεται εἰς 500 μ. ἐκ δὲ τῶν τοῦ Παλαιοχωρίου εἰς 800. Ταῦτα κατὰ τὴν Ἐφημερίδα.

— Τὸ ἐν Βρυξέλλαις συνελθὸν διεθνὲς συνέδριον γυναικολόγων, ἤρξατο ἐσχάτως τῶν ἐργασιῶν του ἐν τῷ Μεγάρῳ τῶν Ἀκαδημιῶν ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ ἰατροῦ Ἐδουάρδου Kufferath. Ἐκ τῶν ἀνακοινώσεων σπουδαιοτάτη ὑπῆρξεν ἡ τοῦ ἰατροῦ Péan ἐκ Παρισίων περὶ νέων μεθόδων ἐφαρμοσθεισῶν ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῇ *ὑστερεκτομίᾳ* καὶ *λαπαροτομίᾳ*.

— Λόγιος Σουηδὸς ὁ κ. Κάρισσεν ἐδημοσίευσεν ἔργον ἐκτάκτου ἱστορικοῦ ἐνδιαφέροντος τουτέστι σειρὰν ἐπιστολῶν τοῦ μεγάλου βασιλέως Καρόλου τοῦ ΙΒ' ὑπ' αὐτοῦ ἀνευρεθεισῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Στοκχόλμης, τῆς Μόσχας καὶ τῆς Πετρουπόλεως.

Καλλιτεχνικά

Εἷς τῶν μᾶλλον διακεκριμένων γερμανῶν καλλιτεχνῶν, ὁ ζωγράφος Ὄθων Bandt, ἀπέθανεν ἐσχάτως ἐν Ρώμῃ ὅπου πρὸ τεσσαρακονταετίας ἦτο ἐγκατεστημένος. Οἱ πίνακές του ἦσαν περιζήτητοι, πολλοὶ δ' ἐξ αὐτῶν δεικνύονται εἰς τὰ μουσεῖα τῆς Γερμανίας.

Θεατρικά

Ἡ Hedda Gabler, τὸ ἔξοχον δρᾶμα τοῦ Ἴψεν, παρασταθὲν ἐν Ρώμῃ ἀπέτυχεν οἰκτρῶς.

— Κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην παράστασιν τῆς *Οἰκογενείας Παραδαρμένου* ἔπαιξεν ἀμιμήτως ὁ κ. Παντόπουλος. Ἡ περὶ τοῦ νέου ἔργου τοῦ κ. Ἀννίνου δυσμενὴς κρίσις τοῦ κοινοῦ ἤρχισε νὰ μεταβάλλεται ἄρδην.

— Αἱ ἀθηναϊκαὶ ἐφημερίδες βρίθουσι κατ' αὐτὰς ἄρθρων ἐπαινετικῶν περὶ τῆς *Χαΐδως τῆς Λιγερῆς*, ἀγροτικοῦ δράματος τοῦ κ. Π. Μελισσιώτου, διευθυντοῦ τοῦ κουρείου *Ἄψε Σβύσε*, παρασταθέντος ἀπὸ τῆς σκηνῆς τῆς *Ὁμονοίας*.

ΕΙΚΟΝΕΣ

Ἐρνέστος Ρενὰν

Τὴν πρωΐαν τῆς 20 Σεπτεμβρίου ἀπέθανεν ἐν Παρισίοις ὁ περιφανὴς συγγραφεὺς τοῦ *Βίου τοῦ Ἰησοῦ* Ἐρνέστος Ρενὰν ἄγων τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του. Ἐπιφυλασσόμενοι νὰ δημοσιεύσωμεν προσεχῶς ἐκτενῆ βιογραφίαν τοῦ ἐξόχου φιλοσόφου καὶ καλλιεπεστάτου συγγραφέως, παραθέτομεν σήμερον τὴν εἰκόνα αὐτοῦ καὶ τὸ αὐτόγραφόν του, δι' οὗ ἐτίμησε τὸ κατὰ τὸ 1888 ἐπὶ τῇ 25ετηρίδι τοῦ Βασιλέως Γεωργίου ἐκδοθὲν Πανηγυρικὸν τεῦχος τῆς Ἑστίας.

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῆς Ἑστίας 1892—141